

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Folkeminder fra Angel

Optegnet af Andreas Lorenzen, Damholm

Møllen ved Nybølmark.

Sønderjyds k M a a n e d s s k r i f t

Nr. 6

14. Aargang

1. December

1937

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab - Aabenraa - oprettet 1872

Aktiekapital Kr. 1.000.000.—
Reserver ca. Kr. 500.000.—

GRAM

KØLEANLÆG

for ethvert Formaal

Brødrene Gram A/S
VOJENS.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København
Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Vejle, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for
A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK • TRAADVÆRK • VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.
Frederiksgade 37-39. Telf. 59.
Odense.
Jernstøberier.

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.
Kontor: Parkallé 15,
Telf. 644. Aarhus. - Telf. 6444.
Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

Graasten Bank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5
Lørdag 9—1
GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.
Kontortid: 10—1 og 2½—5½.

Forlang **Gulvtæpper**
fra
Sønderjydsk Tæppefabrik
A. R. KJÆRBY
Højer

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10—12 og 2—4.

VEJEN.

Andelsselskabet

Odense

Eksportslagteri

ODENSE

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE
træffes pers. Tlf. 514: 11-12.
Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab
ODENSE

AKTIESELSKABET

Svendborg
Øxenbjerg

Dampmølle
Svendborg.

Sønderjydsk Teglindustri

Nordre Fasanvej 127
Telf. C. 4520 - Taga 1700 -
Taga 1717 - København N.
Facadesten, flammeste Sten,
Tagsten, Drænrør
Alle Bygningsartikler.

Haandværkerbanken i København

Aktieselskab

Det sibiriske Kompagni af 1930

Aktieselskab

Skt. Annæplads 26, København K.

Telefoner: 890 - 15132. Statstelefon 1.

NEW DEPARTURE FRIHJULSNAV

BEDST

BILLIGST

Husmandsbrandkassen for Danmark

Ca. 140.000 Medl. 1050 Mill. Kr. Forsikringssum. Reserver ca. 1,7 Mill. Kr

Moderat Præmie. Hurtig Afregning. Kulant Behandling

Nærmere Oplysninger faas ved Henvendelse til Distriktsforstanderne, Sognetillidsmændene eller Hovedkontoret:

Nørrevoldgade 16, København K., Telf. 383-14078

Georg Eckardt

Manufaktur en gros og Fabrikation

København K.

Telefon 5357

Købmagergade 60

*Hvis dansk du er i Sind og Skind,
da køb kun danske Varer ind.*

„W.-H.“

Ny jydsk Kjøbstad-Creditforening

Telefoner 4046 - 4047 - 4048

Aarhus

SPAREKASSEN FOR THISTED AMT

Stiftet 1829

Indskudskapital: 12 Mill. Kr.

Reserver: 950.000 Kr.

Morsø Støbegods

Aktieselskabet

N. A. CHRISTENSEN & CO.

Kgl. Hof-Leverandør

Nykøbing Mors

VÆVESKOLEN

„Askovhus“

Vævestuen „Askovhus“

S Ø N D E R B O R G

A/S Skagen

Kul- og Trælastforretning

Telefon 277

S K A G E N

Støt

sønderjydske

Indsamlinger!

„1850“.

Den økonomiske Husmoder bruger

„Dan“ Margarine

Margarinefabriken „Nordsølvig“

(I. S. Eilersen)

Slotsgade 17, Haderslev. Telf. 744

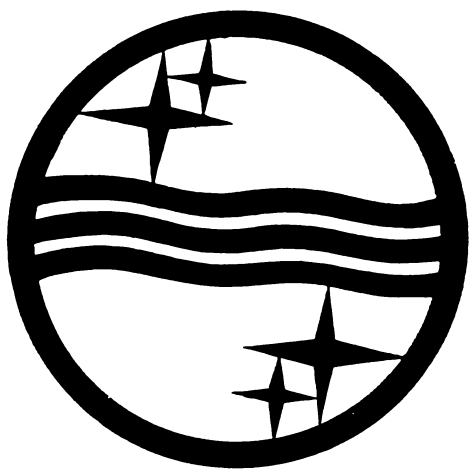
Vogn overalt i Slesvig

Sydjysk Landmandsbank

Aktieselskab

R I B E

PHILIPS

FABRIK

KØBENHAVN

A. Th. Andersen-Høyer

Vin en gros

Rosengården 12

København K.

Telefoner

9331

12204

3931

Assurør i

VIDAR

Axelsen & Thomsen

Aktieselskab.

Slotsgade 10—12. Telef. 1565.

Slagelse.

ALTERLYS

*i alle Størrelser
og iøvrigt*

*Stearinlys og Vokslys
af enhver Art.*

ASP-HOLMBLAD

STEARINLYSFABRIKEN

KØBENHAVN

INDREG. VAREMÆRKE

P. A. KRUISE

cand. pharm.

ODENSE

Fabrik: Butik og Kontor:

Kochsgade 29 — Flakhaven 1

Telefon 227

CYKLE- & RINGFABRIKEN
Jyderi^{af} S. AALESTRUR

A/S DANAR, RANDERS
Telf. 2730 — 2731 — 3130
RADIATORER

Jydsk Grundejerkreditforening

Herning.
Kasseobligationer 170.318.100 Kr.

A. Söborgs danske Chocolader

Chokoladen for Kendere.

Nyboe & Nissen ^{A/S}
Maskinfabrik og Ingeniørforretning
København

Banken for Skanderborg og Omegn
Kontortid 10—3 — Telefon 516 og 517
Skanderborg

C. Clausens Dampskibsrhederi
Havnegade 4
AARHUS

**Svendborg
Boghvede & Havremølle**
Svendborg

ERIK HEIBERG
Veksellerer og Bankier

VED STRANDEN 1C
TELF. CENT. 2491-2492-2493

NOVO

**Terapeutisk
Laboratorium**

**Ndr. Fasanvej 213
København N.**

Aktieselskabet
Handels- og Landbrugsbanken
Silkeborg
Telf. 1024 (4 Linier)

Kjøbenhavns Maskinistskole.
Statsanerkendt Lærestalt.

Kursus til Maskinisteksaminer, Elektroinstallatørprøven for Maskinister, Motorpasserprøven, Kedelpasserprøven, Den kommunale Elektroinstallatørprøve. Program tilsendes, og alle Oplysninger gives ved Henvendelse til Skolens Kontor,

Nørrebrogade 5, København
daglig 18-20 (Lørdag undt.)

HELLESENS SENIOR

HELLESENS SENIOR er en stor, stærk, paalidelig Haandlygte

HELLESENS SENIOR giver blændende Lys Aar efter Aar med

HELLESENS

verdenskendte Tørelement

HELLESENS SENIOR i Regn og Blæst uden at blinke absolut farefri i Garager, Stalde, Pakhuse og i Hjemmet

Georg Høeberg.

Uforgængelige Plader!

Georg Høeberg dirigerer Medlemmer af det kgl. Kapel:
„NORDENS TONER“

En Fantasi over Nordens smukkeste
Kompositioner.

Emil Reesen dirigerer Stort Symfoniorkester med Orgel:

„JUDEX“
„TONERNA“

POLYPHON

Dansk Spare-Selskab

(Spare-Uret)

Bedste Form for Opsparing og Forsikring. Forlang Tilbud hos de lokale Repræsentanter eller paa Hovedkontoret

Nørre Vold 3, København K.

Telf. 9380—10263—10264.

DEN KONGELIGE PORCELAINSFABRIK
& FAJANCEFABRIKEN ALUMINIA A/S

Brugsgenstande - Kunst - Servicer i Porcelain og Fajance

Amagertorv 6 - København K.

1. December 1937.

Angel og Angelboen

Alle Marker indhegnes af levende Hegn, der er en sand Fryd for Botanikerne. Bakker, Dale, Vandløb, Søer og Skove afløser hverandre, og høst og her hæver en Kæmpehøj sig op over Bakkerne. Kæmpehøjene findes dog kun, hvor der skærer sig Dale ind i Landet fra Slien, Østersø og Flensborg Fjord, og jo bredere og længere Dalene er, des flere Kæmpehøje ses der — det er Angel!

Angel kan lignedes ved en frodig Have. Hvordan Ange' blev til, da Vorherre skabte Jorden, fortæller et Sagn. Dette Sagn kendes næsten af enhver Angelbo, og det fortjener ogsaa at kendes videre ud, og det lyder:

»Da Vorherre havde skabt Jorden, sagde han en Dag til Englene, at de skulde gaa ud at saa Frø til Blomster, Urter, Græs og Træer paa Jorden. Den Engel, der skulde saa Frø i Slesvig, var saa uheldig, da den var sprunget over Slien, at snuble, da den satte sin Fod i Angel. Derved faldt der en Del Frø ud af den Sæk, som Englen skulde saa af. Englen samlede ikke det spildte Frø op i sin Sæk igen, men slog til det, saa det spredtes ud over hele Angel, og Englen saaede saa af Sæesækken, som Vorherre havde sagt det. Derfor er Angel bleven til et saa frodigt Land, thi Vorherre lod alt Frø spire, og det groede alt sammen.«

Angel er et lukket Land, der er ikke frit Udsyn, og man ser kun meget lidt til Landets Ynde ved at færdes paa de smalle og bugtede Veje; man skal ind paa en Mark, op paa en Bakke; det lønner sig.

Ligesaa tillukket Landet er, ligesaa er det med Angelboen. Det er ikke saa ligetil at faa en Samtale i Gang med en Angelbo; han er noget for sig selv; han er mistroisk og tillukket overfor Fremmede. Vil en Fremmed i Samtale med en Angelbo, saa skal han vogte sig for at komme frem, med sit egentlige Ærinde lige straks; det nytter ikke her, som der siges, at tage Tyren ved Hornene.

Helst skal der først tales om det, enhver Angelbo elsker, hans Landsdels Skønhed; saa kan det maaske lykkes at faa en Samtale i Gang med ham, faa ham til at fortælle fra svundne Tider, om Folkets Sæder og Skikke, Sagn, Tro og andet, som Angelboen har saa rige Skatte af, bare han vil fortælle.

De, der læser det efterfølgende, vil — for saa vidt de kender noget til dansk Sæd og Skik, dansk Folketro og danske Sagn — straks mærke, at omtrent det samme fortælles overalt paa dansk Folkeomraade. Det er ikke blevet udsløttet, som saa meget andet; Angelboen har indtil i Dag holdt fast ved det fælledanske.*)

Andreas Lorenzen.

---

*) Det bemærkes, at det Folkemindestof, der her meddeles, kun er en lille Del af det overmaade rige Stof, som Andreas Lorenzen, Damholm, har optegnet i Angel.

Red. af Sdj. Maanedskrift.

A. Trolde, Underjordiske.

Fanden som Brovægter.

Den sydlige Vej, der gaar fra Damholm efter Havetoft til, gaar over en Aa, der er Skel mellem de to Landsbyers Jorder. Broen er opført af store, raat tilhugne Kampesten. Ved Siden af Broen sad der en Søndag Morgen ved den Tid, da de Damholmer gik til Kirke i Havetoft, en Mand paa en stor Kampesten og hvilede sig. Manden gav sig i Snak med alle dem, der gik efter Havetoft til, men de lod sig ikke opholde med Snak, da de vel har syntes, at de maatte skynde sig for at naa til Kirken.

Det var nu ved den Tid, da de sidste Kirkegængere maatte komme, og det var endnu ikke lykkedes Manden, der sad og hvilede sig ved Broen, at komme rigtig i Snak med nogen af dem, der var gaaet forbi. Han har i Sinde at gaa, men da ser han, at der kommer en Efternøler, og han hører, at denne gaar og holder Snak med sig selv, og hører da, at Manden siger: »Jeg gaar og gaar hver Dag, og dog faar jeg ikke flere Penge, og jeg kan ikke komme til noget.« Vent, sagde Manden, der sad ved Broen, til sig selv, der kommer den rigtige, det er den Mand, jeg ventede, ham skal jeg nok faa fat i. Det viste sig ogsaa, at det var let nok at komme i Snak med ham, og han siger til ham: »Du vil gerne have Penge for at blive til noget?« — Jo, det vilde Efternøleren da nok. — »Saa hør da, hver Gang du gaar hen og tilbage over Broen, skal de Penge fordoble sig, som du har hos dig, hvis du saa hver Gang, du kommer over til mig, giver mig 24 Skilling.«

Det vilde Manden da nok gaa ind paa, thi saa kunde han blive rig i en Fart. Han havde 21 Skilling i Lommen, og han begyndte straks paa den Forretning, og da han var gaaet over Broen og igen stod ved den Mand, der sad paa Stenen, havde han 42 Skilling, og han gav Manden 24, der blev saa 18 tilbage; anden Gang var der 36 Skilling, og da Manden havde faaet sin Part, var der 12 tilbage. Tredie Gang var der 24, og dem fik Manden ogsaa, og saa var han forsvunden, thi den Mand, der havde siddet ved Broen og hvilet sig, var Fanden selv, og den Vejfarende stod nu tomhændet tilbage.

Ved Siden af den Bro er der en lille Eng, der den Dag i Dag endnu kaldes Troldø.

Troldhy.

Sydvest for Stolk, vest for S. Farensted og Øst for Svenshøj, er en temmelig stor Mose, der den Dag i Dag i Folkemunde kaldes »L y n g m o s«. Vandet fra Mosen har Afløb til den syd for Mosen liggende Langsø. Det er ved denne Mose, at »T r o l d h ø j« findes. I denne Høj boede der en Gang en Trold; han boede der i mange Aar, da det her var fredeligt; her blev han ikke forstyrret i sin Ro af nogen Kirkeklokke, som han var blevet det i andre Egne fra alle de Kirker, de byggede.

En Morgen tidligt, Trolden var ikke staaet op, da hørte han til sin Skræk en Klokke ringe. Men hvor var den? Trolden gik op paa sin Høj og spejdede, men der var ingen Kirke at øjne, og dog kunde han høre en Kirkeklokke ringe. Trolden blev omsider klog paa, hvorfra Klokkeklangen kom; det var fra Syd. Han gik ud for at lede efter Klokken, og han kom ned til Langsøen, og da var det, at det gik op for Trolden, at det var fra Bunden af Søen, at Klokkeklangen steg op. Men hvordan nu med at faa den til at tie stille?

Trolden vidste, at Vandet fra Lyngmosen løb til Langsøen, og han tænkte, at hvis han spærrede for dette Vand, saa maatte Langsøen løbe tør, da Vandet fra Langsøen havde sit Afløb øster nede, og var Søen først tør, saa skulde han nok faa fat i den Klokke. Trolden gav sig til at dæmme op for Vandet fra Lyngmosen, og Vandet steg højere og højere, saa Lyngmosen blev til en Sø, og dog faldt Vandet ikke i Langsøen. Trolden saa, at han paa denne Maade aldrig vilde faa fat i den Klokke, der stadig forstyrrede ham i hans Ro.

Trolden var ved at gaa ud af sit gode Skind; men, tænkte han, hvis jeg nu aabner for alt det Vand, der har samlet sig paa Lyngmosen, saa vil Vandet tage en hel Mængde Jord med sig og skylle det ud i Langsøen, og denne Jord vil dække Klokken og faa den til at tie.

Trolden aabnede for Vandet. Det strømmede ud i Langsøen, det tog en Mængde Jord med sig, og Trolden glædede sig, thi nu skulde Klokken nok komme til at tie.

Vand og Jord flød ud i Langsøen; men Klokken blev ved med at ringe, og da Lyngmosen var løben tør for Vand, da ringede Klokken endnu og det med langt større og tydeligere Klang end før. Trolden fik ikke Klokken til at tie stille; men Klokken fik Trolden til at flytte bort fra Troldhøj; men hvor han flyttede hen, er der ingen, der ved.

Siden den Dag, da Trolden fra Troldhøj lod Vandet fra Lyngmosen løbe ud i Langsøen, da er det, at den lange Sandbanke findes i Langsøen.

De Underjordiske i Munkbrarup.

En Meddeler fra Munkbrarup, der er over de 90, har fortalt mig efter sin Moder, at der før hendes Tid har været mange Underjordiske her i Sognet. De boede den Gang rundt omkring i de mange Høje og Bakker, der er i Sognet. De Underjordiske var slemme til at bytte deres egne Børn bort med et Menneskebarn. Det var nyfødte Børn, de var ude efter, og Moderen til et saadant Barn lod vaage over det Dag og Nat, saalænge indtil Barnet var bleven døbt. De Underjordiske kunde ikke bytte et af deres Børn med et Barn, der var døbt paa kristen Vis.

De Underjordiske ved Tolk.

I gamle Dage var der sydvest for Tolk en større Sø, der strakte sig helt hen til Landsbyen Bregling. For en 70 Aar siden blev den sidste lille Rest ud til Landevejen syd for Vedelspang tørlagt.

I gamle Dage holdt de Underjordiske til ved Søen, og mange Vejfarende er bleven vildledte af dem og er gaet ud i Sumpene omkring Søen, hvor de saa forsvandt i Dyndet, der var dækket af et grønt Græstæppe, som saa lukkede sig over den forsvundne. Det var de Underjordiske, der udslettede ethvert Spor af den Forsvundne.

Der saas mange Lys brænde ved Nattetid ude paa Søen. Folk kunde se, at mørke Skygger tumlede rundt derude; det var dem, der var sunket i Dybet, der lod sig se. De vilde advare andre Mennesker, saa at de ikke lod sig føre vild af de Lys, de Underjordiske havde tændt om Natten for at vildlede de Vejfarende.

Der var før mange, der ikke turde komme paa de Veje, der var omkring Tolk Sø, naar det var Nat.

B. Hekse, Heksemestre, kloge Mænd.

Heksen som Hare.

Paa Maarkjær Vesterskovmark boede der før en Mand, der hed Fly; han var Kostebinder. Til hans Hus vilde en Heks have Adgang; men det lykkedes hende ikke, da Fly havde lagt Staal over Døren. Men saa forvandlede Heksen sig til en Hare, og nu løb Haren altid omkring ved Huset.

Fly prøvede paa at fange Haren i en Snare, men den gik uden om den. Saa prøvede han paa at skyde den, men hvad han saa end ladede Bøssen med, ramt blev den hersens Hare aldrig, nej den gjorde ovenikøbet Grin ad Fly; den slog bare bag op, og saa rendte den sin Vej for snart derefter at vende tilbage igen.

Fly klagede sin Nød til sine Naboer. En af dem kom da i Tanker om, at han havde hørt, at en Heks, der havde forvandlet sig til en Hare, kun kunde skydes, naar Bøssen var ladet med en Sølvknap. Nu gik Fly paa Jagt efter en Sølvknap, men det lykkedes ham ikke at faa en saadan. Han døde, og Heksen fik Lov at løbe.

Heksene ved Rydde.

Som andre Steder saaledes var der ogsaa Hekse paa Rydde-Eggen. Der var jo det, som selv en Heks ikke kunde staa sig for, og alle søgte jo at ramme et saadant ondt Menneske, saa at de paa Egnen kunde blive fri for dets Ondskab.

Havde der været en Heks paa Spil, saa skulde hun have Svie for sine Skarnsstreger. I Rydde Sønderkov satte man derfor en Potte med Mælk over Ilden og lod Mælken komme i Kog; saa tog man Ildtangen og slog Potten i Stykker med den, saa Mælken flød over i Ilden. Blev det gjort rigtigt, saa havde Heksen brændt sig paa det Sted paa sit Legeme, som den, der havde slaaet Potten i Stykker, havde tænkt paa, da den slog Potten i Stykker.

Havde en Heks forvandlet sig til en Hare, saa var det vanskeliggere at faa Ram paa den, da den saa kun kunde skydes med en Sølvknap. Dog lykkedes det en Gang en Mand her i Rydde Sønderkov at skyde en Heks, der havde forvandlet sig til en Hare, med

en Sølvknap. Han traf Harens ene Forben, saa den løb bort paa tre Ben. Dagen efter rygtedes det, at en Kone, der gik for at være en Heks, laa til Sengs med en brækket Arm.

Meddelt efter Fortælling af en 78-aarig Mand fra Ryddé Sønder-skov.

Den frygtede Heks i Tolk.

Det er mange Aar siden, da var der hele to Hekse i Tolk Kirkeby. Den ene af de to var særlig slem, thi for hende var næsten ingen Ting umuligt imellem Himmel og Jord. Hun kunde faa en Hest til at halte, naar hun saa paa den. Havde hun været inde i en Svine-stald, saa lavede Grisene de underligste Kunster; de klatrede op ad Væggene, de gik paa Bagbenene rundt i Stierne, eller de sad paa Bagenden og gloede paa de Folk, der kom ind i Stalden; de gik ikke hen til Ædetruget og aad Foderet, som de ellers plejede. Køerne bissede, som om de var tossede, naar denne Heks havde været i Nærheden af dem.

Heksen var gavmild over for Børn. Hun havde altid Æbler, Nødder eller Sukker hos sig, og det Barn, hun gav noget, var ilde faren; det blev sygt. Der var en Gang et Barn, der havde faaet et Æble af hende; det fik syge Øjne. Et andet Barn havde Heksen givet et Stykke Sukker; det mistede sit Haar. Alle var bange for Heksen; de stængede Dørene, naar de vidste, at hun var undervejs. Folk forbød deres Børn at tage noget af hende, naar hun vilde give dem noget. Hun var skyet, som om hun var Pesten selv.

Heksen blev ensom; der var ingen, der vilde have noget med hende at bestille. Tiden er vel nok bleven hende noget lang, og nu kunde Folk, der kom forbi hendes Hus, se hende sidde og læse i en stor Bog. Den havde sorte Blade og hvide Bogstaver. De, der lod sig Tid, kunde faa mere at se. Heksen kunde ikke en Gang være ene med sig selv og sin Bog; hun maatte have noget, der var levende, om sig. Hun søgte, da hun var skyet af Mennesker, Tilflugt hos Markens og Skovens Fugle. Der saas flyve Krager, Ravne og Ugler hos hende i Stuen, naar hun sad og læste i den store Bog.

Heksen i Tolk var kendt og frygtet langt ud over Sognets Grænser, og selv den snedigste Heksemester kunde ikke faa Bugt med hende; det var sikkert, at hun stod i Ledtog med den Onde.

(Efter en 63-aarig Meddeler.)

Heksemesteren i Flensborg.

Før var der mange Hekse til, og det maatte der jo være, da alt ondt, der var til, jo var gjort af en Heks. Var der et Menneske sygt, saa var det forhekset, hvis de Midler, der blev brugt, ikke slog an. Kreatur- og Svinedød var Heksene altid Skyld i, ja der var ikke det, som Heksen ikke var Skyld i. Oftest var en Heks dog paa Spil, naar Køerne ikke gav saa megen Mælk, som de plejede at give, eller naar man ikke kunde kærne Smør. Heksemestrene var altid under Vejs, de havde nok at bestille.

I Flensborg boede der en Heksemester eller rettere en klog Mand, siger den 79-aarige Meddeler fra N. Farensted; han blev meget brugt her paa Egnen. Jeg blev, siger Meddeleren, sendt til Flensborg til ham for at søge Raad for Køerne paa den Ejendom, hvor jeg tjente, de var forheksede. Den kloge Mand sagde til mig, da jeg kom ind til ham: »Jeg ved nok, hvorfor du kommer; men gaa du kun hjem igen; Køerne er raske, og naar du saa er kommen hjem igen, saa er Klokken 9«.

Jeg vidste ikke, hvad jeg skulde tro. Jeg begav mig paa Hjemvejen, og da jeg kom uden for, hvor jeg tjente, slog Klokken 9. Køerne var raske, da jeg kom hjem. Den kloge Mand kendte mig ikke, jeg havde heller ikke sagt ham, hvorfra jeg kom, eller hvad jeg skulde hos ham.

En anden Gang var den kloge Mand fra Flensborg bleven hentet hertil, det var galt med nogle Køer. Da han havde set lidt paa Køerne, saa siger han, idet han peger paa en bestemt Ko: »Den Ko vil ikke æde«. — »Jo«, siger Bonden, »den æder da godt nok«. — »Prøv da ad!« siger den kloge Mand, og rigtig, Koen rørte ikke noget af det, hvad der saa end blev lagt foran den.

Men da den kloge Mand havde været Stalden rundt, saa siger han: »Nu er alt i Orden, nu æder Køerne, hvad Foder der saa end bliver lagt for dem«; og rigtig, Køerne aad alt, hvad der blev lagt for dem.

En udbredt Mening var det her paa Egnen, siger Meddeleren, at en Heks kunde forhekse Mælk paa den Maade, at hun saa til at faa fat i den Spand, hvori der blev malket. Hun tog saa noget Latrin og indgned Spandens Bund med det; saa tog Mælken Skade, og af den Fløde, de skummede af Mælken, kunde de saa ikke kærne Smør.

Der boede for en Del Aar siden en Familie i Adelby Sogn. Konen havde født et Barn, men blev, efter at hun havde født, ikke rask igen, hun sygnede mere og mere hen; Lægeraad hjalp ikke. Da alt ikke hjalp, gik Konens Mand til den kloge Mand, der boede i St. Hansgade i Flensborg, for at hente Raad. Der var en Kvinde, der havde gjort ondt ved Konen, sagde den kloge Mand, men han vidste Raad.

Manden skulde gaa hjem, lægge et Stykke Jern i Kakkelovnen og lade det ligge, indtil det var gloende. Hvis der saa kom en Kone, der sagde, at hun kom for at passe hans Kone, saa skulde han tage det gloende Jern og kaste det foran hendes Fødder. Da Manden var kommen hjem, lagde han et Stykke Jern i Kakkelovnen. Det varede heller ikke længe, saa kom en Nabokone og tilbød sin Hjælp, og Manden tog saa det gloende Jern og kastede det foran Konens Fødder. Da sagde Konen: »Uha, Jørgen, tej de Jern væk, æ ka it kom ind«. Manden svarede hende: »Ka do it kom ind, saa blyw do bare væk!«

Konen gik igen, men vendte kort efter tilbage med en Bylt Tøj, men hun lagde den ude ved Døren og gik saa sin Vej igen. Da de senere saa efter, hvad der var i den Bylt, saa laa Efterbyrden deri. Manden tog det og begravede det, og kort derefter var Konen rask igen.

Den forheksede Pige.

Der var en Gang en ung Pige; hun var forhekset; ingen Læge, kloge Mænd eller Koner, som hun havde søgt Raad hos, kunde hjælpe hende; hun visnede, ligesom en Blomst gør det.

En Gang i 1848 skulde Pigen besørges et Ærinde til Naboøen; men før hun naaede dertil, skulde hun gaa over en Bro. Broen var bevoftet af tre Soldater. Hun vilde gaa forbi dem; men den ene af Soldaterne tiltalte hende og spurgte hende ud om, hvad hun fejlede, og Pigen fortalte Soldaten det og klagede sin Nød til ham. »Du skal ikke være ked af det. Gør du, som jeg nu siger dig, saa bliver du rask igen«, sagde Soldaten til hende. Det vilde hun da gerne gøre, hvis hun bare kunde blive rask igen.

»Saa hør da«, siger Soldaten, »du skal skrive tre Breve og gaa med dem til tre forskellige Korsveje og lægge et af Brevene hen paa hver Korsvej; men du maa ikke blive bange, da du vil se meget og finde meget; og du maa ikke vende om og heller ikke samle noget op, for gør du det, saa bliver du ikke hjulpen«.

Pigen gjorde, som Soldaten havde sagt hende; hun skrev de tre Breve og begav sig derpaa paa Vej med dem.

Inden hun naaede hen til den første Korsvej, hvor hun jo skulde lægge et af de tre Breve, var hun næsten ved at blive ræd for alt det, hun saa. Haarene rejste sig paa hendes Hoved, den kolde Sved randt ned ad hendes Ryg, Benene rystede under hende, saa hun var ved at segne. Hun saa sig omgiven af Trolde og al Slags giftigt Kryb. Hun naaede dog den første Korsvej og lagde det første Brev der, hvor ræd hun saa end var. Da hun nærmede sig den anden Korsvej, stod der en sort Puddelhund, der havde røde Øjne. Den fo'r løs paa hende, men hun lod sig ikke forskrække, men gik trøstigt videre, og hun fik lagt det andet Brev hen. Men Hunden var der stadig og gik foran hende, og den begyndte nu at stryge sit Hoved paa hende, og jo mere Pigen nærmede sig den tredie Korsvej, des mere slesk og kælen blev den; men Pigen huskede stadigvæk paa, hvad Soldaten havde sagt til hende; hun naaede den tredie Korsvej, lagde sit tredie Brev der og gik hjemad.

Da hun naaede i Nærheden af sit Hjem, skulde hun først forbi et lille Hus. I dette Hus boede der en enlig Kone, som alle var bange for, da de vidste, at hun var en Heks. Da Pigen gaar forbi Huset, ser hun efter Vinduerne, og hun kunde ogsaa se ind i Stuen. Da hun saa, hvad den gamle Kone tog sig for, stod hun som groet fast til Jorden.

Heksen var ved at brænde Papir op i en Ovn; men Papiret vilde ikke blive i Ilden; det vilde ikke brænde. Kastede Heksen en Haandfuld Papir ind i den gloende Ovn, lige saa rask røg det ud til hende

igen, og hvad saa end Heksen gjorde, saa kunde hun ikke holde Pa-piret saa længe i Ovnen, indtil der var gaaet Ild i det.

Pigen rev sig løs, idet hun kom i Tanker om, hvad Soldaten havde sagt til hende, og gik og naaede sit Hjem, uden at der hændte hende mere. Hun blev fuldstændig rask igen og var fra da af saa yndig som den yndigste Blomst.

Dette er fortalt mig 1931 af en Kone paa 72 Aar, boende i Damholm.

Præsten og den Onde.

En Gang, det er mange Aar siden, var den Onde kommen til Ravnkær Kirke, og de kunde her ikke faa Ro for ham. Der var den Gang en Præst der, der havde en stærk Tro, og saa mente han, at han nok kunde tage Kampen op med den Onde.

En Nat sagde saa Præsten til sin Karl, at han skulde spænde Hestene for Vognen, og saa skulde han tage det højre Baghjul af Vognens Aksel. Da Karlen havde gjort, som Præsten havde sagt ham, kom denne ud til Vognen og sagde til Karlen: »Kør mig saa op til Kirken!« Det gjorde Karlen. Da de holder ved Kirken, og Præsten stiger af Vognen, siger han til sin Karl: »Hvad du fra nu af end hører bag ved dig, saa maa du ikke se dig om!« Det skulde Karlen nok huske paa, men det var lettere sagt end gjort.

Karlen sad nu ene paa Vognen og ventede paa, at Præsten skulde komme. Da han saa hørte ham komme sammen med en anden, vilde Karlen se sig om, men i det samme faar han et Slag over sit Hoved. Karlen mærker, at Præsten og saa nok en sætter sig bag op i Vognen, og han kører saa hjemefter. Da de er naaet halvvejs, siger Præsten til sin Karl, at han skal holde. Præsten og den Fremmede staar af Vognen, og saa siger Præsten, at nu kan han køre hjem.

Paa det Sted, halvvejs imellem Kirken og Præstegaarden, fik Præsten Bugt med den Onde, og han nedmanede ham der. Siden den Dag er der ingen mere, der har mærket noget til den Onde i og ved Ravnkær Kirke.

Bunden Heks.

I Bjernt var der en Heks, der havde gjort ondt ved Hestene. Spændte de Hestene for Vognen paa Gaardspladsen, vilde de ikke trække; de maatte spænde fra og trække Vognen ud paa Vejen og spænde for igen, saa gik Hestene.

De fik Bud efter en Heksemester; han fik Ram paa Heksen; det lykkedes ham at binde Heksen fast til det Sted, hvor hun stod, og Heksen maatte blive staaende i den Stilling, hun var bunden i, til kort før Solnedgang. Da løste Heksemesteren hende igen. Fra da af kunde de spænde for paa Gaardspladsen.

(Efter en 63-aarig Meddelerinde.)

Bunden Dreng.

Der var en Gang en større Dreng i Bjernt; han havde lært lidt af den sorte Kunst af sin Fader.

En Gang legede han sammen med en anden Dreng paa Mosen; de var bleven Uvenner over et eller andet, og saa bandt den Dreng, der havde lært den Kunst at binde fast, sin Kammerat paa Kanten af en Tørvegrav, der var fyldt med Vand. Efter en Stund vilde han løse sin Kammerat; men han magtede det ikke. Det gik til Aften. Drengen, der kunde binde, vidste, at var hans Kammerat ikke løst, før Solen gik ned, saa maatte han dø, og han løb da for at hente Faderen, der ogsaa var paa Mosen. Denne kom saa til og løste den bundne Dreng, lige som Solen gik ned, og frelste Drengen fra Døden.
(Efter en 63-aarig Meddelerinde.)

Den sorte Kunst.

En Gang for mange Aar siden tjente der en Karl paa en Gaard i Munkvolstrup. Denne Karl kunde lidt mere, end Mennesker ellers plejer at kunne. Der blev sagt om ham, at han kunde mere end sit Fadervor. Blandt andet kunde han binde alle Indgange til et Hus. Var han gaaet tre Gange rundt om et Hus, saa var der ikke den, der kunde gaa ind i Huset, om saa Vinduer og Døre stod aabne. De, der prøvede paa det, blev, naar de nærmede sig en Dør eller en anden Indgang, staaende, som om de var groede fast sammen med Jorden; de kunde ikke røre sig af Pletten, før Karlen havde hævet Fortryllesen.

C. Gengangere og Spøgelser.

Gengersken i Helligbæk Kro.

Den, som fortæller dette, er 77 Aar og har hørt det fortælle af sin Moder.

En Gang kom der en Vejfarende. Han vilde ligge om Natten i Helligbæk Kro og tingede ogsaa Plads der for Natten. Men Manden forsvandt saa. Der var dem, der havde set Manden gaa ind paa Kroen, men der var ingen, der havde set ham gaa bort derfra igen; han var og blev forsvunden. Efter den Nat var der Blodpletter paa Gulvet i et af Kamrene, og hvor meget de saa end skurede og skrubbete, saa kom de dog immer til Syne, naar Gulvet igen var tørt.

Krokonen, der var i Helligbæk Kro, da denne Mand forsvandt her, døde mange Aar derefter, og Natten efter at hun var begravet paa Kirkegaarden, begyndte Spøgeriet i Helligbæk Kro, og det var i det Kammer, hvor Blodpletterne var. Det var Krokonen, der gik igen, blev der sagt; de kunde hver Nat høre hende skrubbe og skure i det Kammer. Nu var der ingen Tvivl mere; det var Krokonen, der havde myrdet den Mand, der en Gang var forsvunden der paa Kroen.

Gengersken i Frørup Vandmølle.

Paa Frørup Vandmølle i Oversø Sogn kunde de ikke holde Hestene bundne, naar de stod paa Stalden om Natten. De gik, hvor forsvartligt de end saa var bleven bundne om Aftenen, den næste Morgen løse paa Stalden. Hestene var desuden hver Morgen vaade af Sved,

og Manker og Haler var filtrede sammen, saa de næsten ikke var til at faa redte ud.

Her var en Genganger paa Spil. Der var dem, der havde set en hvid Skikkelse komme ud fra Hestestalden ved Nattetid. For Aar tilbage var Møllerkonen død; hun havde været en ond Kvinde, og derfor kunde hun ikke faa Ro i sin Grav; hun gik efter sin Død igen paa Møllegaarden. Der blev gjort baade det ene og det andet for at faa Ro for Gengangersken. De kørte Vogne op foran Indgangen til Hestestalden, de lagde Harver hen med Tænderne op efter, men trods alt saa drev Gengangersken sit Spil videre.

Da alt, hvad de saa end gjorde, ikke hjalp, saa gravede de Møllerkonens Lig op og kørte det fra Kirkegaarden og begravede Liget under en Tjørnebusk ved Landevejen i Nærheden af Møllen. Da det var sket, blev der Ro paa Møllen, og Gengangersken har ikke ladet sig se siden.

Gengangeren ved Nakholt Mølle.

Midtvejs mellem Opdrup og Nakholt, ved den Vej, der fra Nakholt gaar ud til Flensborg-Satrup Landevej, laa der i sin Tid en Vandmølle. Mølleren var, fortælles der, en ond og gerrig Karl. Da han var død, blev Møllen brudt væk. Men fra da af gik Mølleren igen paa den Plads, hvor Møllen havde ligget; men der var ogsaa dem, der havde mødt Mølleren paa Vejen ud for den Plads, hvor Møllen før var. Det var om Natten mellem Klokken 12 og 1, at Gengangeren kom. Han fandt ikke Ro i sin Grav, fordi han havde været saa ond og gerrig. Mange, uendelig mange har mødt Gengangeren, siger min Hjemmelsmand, naar de i Midnatstimen kom forbi paa dette Sted, og mange var der da, ja forresten er det det samme endnu, der hellere gør en stor Omvej, end at de gaar forbi det Sted, hvor Nakholt Mølle før laa.

Gengangersken fra Lundsgaard.

For mange Aar siden boede der en Frøken paa Lundsgaard. Denne Frøken, blev der fortalt, fødte en Gang et Barn i Dølgemaal. Hun dræbte Barnet, men der var ingen, der vidste, hvor hun havde begravet det. Frøkenen døde, og straks Natten efter at hun var bleven begravet, begyndte hun at gaa igen omkring ved Gaarden. Der er mange, der har set Gengangersken, siger den 77-aarige Meddelelske.

Gengangersken kom gaaende ud af Bygningen med Haaret hængende løst omkring sig; hun gik ned til Aaen og satte sig ned paa Jorden og skød derpaa Benene ud i Vandet og gik derefter ind under en Bro, der førte over Aaen. Der blev fortalt, at det var under denne Bro, at Frøkenen havde dræbt sit Barn, og det var derfor, at hun ikke fandt Ro i sin Grav.

Gengangeren i Nykirke Præstegaard.

Det er mange Aar siden, da blev der talt om en Genganger ved Nykirke Kirke og Præstegaard. Det var en Mand, der gik igen frem

og tilbage mellem Præstegaard og Kirken. Det blev ved i flere Aar, saa det var ikke saa sært, at Folk var bange for at komme her ved Nattetid, og at det virkelig var en Genganger, det var ganske vist, thi baade den ene og den anden havde set ham. En Pige, der tjente i Præstegaarden omkring ved 1840, har fortalt følgende om ham:

Gengangeren var hver Nat i Hestestalden, Hestene blev da urolige; gik Folkene nu ud for at se til i Stalden, da svedte Hestene saadan, at Dampen stod ud fra dem, og naar de kom over i Stalden, hørte de en slæbende Lyd fjerne sig ud ad den Dør, der gik fra Hestestalden til Loen.

Gengangeren er, fortælles der efter samme Kilde, bleven set gaaende, slæbende noget efter sig langs den Allé, der gaar fra Præstegaarden til Kirkegaarden. Det var en hvid Mandsskikkelse. Der blev fortalt, at det var en Præst, der gik igen efter sin Død. Gengangeren skal saa en Gang være bleven henmanet af en Præst, der var i Nykirke, og siden da er der ikke set noget til ham.

Gengangeren i Sigum.

Paa en Ejendom i Sigum (Munkbrarup Sogn) var der før, ja det er forresten ikke saa mange Aar siden, en Genganger, der lod høre fra sig hver eneste Nat og det mange Aar i Træk. Det var en Mandsperson, der gik igen, det vidste de, thi denne Uro paa Ejendommen var begyndt Natten efter, at den Mand var bleven begravet. Gengangeren gik overalt i Huset; han lukkede Døre og Skabe op; han rodede overalt, som om han søgte efter noget. Men Folk fra Eggen vidste ogsaa, hvorfor han ikke kunde finde Ro i sin Grav, thi da han levede, havde han ikke ladet sin Broder faa den Part af Ejendommen, der tilkom ham. Nu i de sidste Aar er der ikke bleven talt om denne Genganger.

Gengangersken ved Torsted Kirke.

Ved Torsted Kirke var det før galt med, at det spøjte der. Fra Slægt til Slægt er der bleven fortalt om dette Spøgelse. Det var til Tider ikke til at gaa med Vejen forbi Kirkegaarden efter Aageby til, thi det var her, Spøgelset holdt til ved Nattetid. Det vandrede frem og tilbage paa Vejen; det gik over Kirkegaardsdiget ind paa Kirkegaarden for saa at vende tilbage ad samme Vej. Det var en hvid Kvindeskikkelse, der gik igen.

Efter at Kirkegaardsdiget er blevet fjernet, og der i Stedet for er bleven sat en ny Indhegning, da mærkes der ikke mere til Spøgelset.

Spøgeriet paa Grumbygaard.

Paa Grumbygaard spøjte det, og det baade ude og inden for; men særlig slemt var det dog indendørs. Var det mørkt, saa begyndte det at spøge i Kælderen; Døren blev lukket op, og der hørtes saa en slæbende Lyd langs med de Hylder, hvorpaa Mælken stod. Hen paa Natten begyndte det saa med Uro baade forneden og foroven i Be-

boelseshuset. Der blev gaaet og rendt frem og tilbage, op og ned fra Stuerne op paa Loftet med raslende Lænker. Til Tider var der en saadan Larm, at det ikke var til at holde ud. Det var saa galt med Spøgeriet paa Gaarden, saa der ingen Piger var, der vilde tjene der, siger den 80-aarige Meddelerske. Spøgeriet mentes at have Forbindelse med det Mord, der i 1801 blev øvet paa Gaarden, da Ejerinden den Gang blev myrdet. Nu mærkes der ikke paa Grumbygaard til, at det spøger der.

Gengangeren i Ulstrup.

Det er mange Aar siden, da gik der en Genganger ved Nattetid paa den Ejendom i Ulstrup, der før tilhørte en Mand, der hed Nissen. Det var en af de tidligere Ejere af Gaarden, der efter sin Død ikke kunde finde Ro i sin Grav. Gengangeren gik og klagede sig, lukkede Dørene i Huset op og i, og naar han saa havde gjort sin Runde, forsvandt han igen ad samme Vej, som han var kommen.

Gengangeren fra Rydde.

Der var en Gang en Mand fra Rydde, der efter sin Død gik igen. Der var enkelte fra Omegnen, der havde mødt Gengangeren lere Gange, og det altid paa Vejen mellem Rydde og Lyksborg. Det var en udbredt Tro, at den, der havde gjort et eller andet Fejltrin, gaar igen efter Døden, hvis han ikke havde faaet Fejltrinet gjort godt igen, inden han døde. En Genganger viser sig for Mennesker, der har gjort et eller andet galt, for at de, medens de endnu lever, kan gøre det godt igen, hvad de har forbrudt. Havde en Genganger mødt den eller dem, den skulde advare, saa lod Gengangeren sig ikke se mere.

Gengangeren paa Søgaard.

Før blev der talt meget om en Genganger fra Husby Sogn. Det skulde være en af Ejerne fra Søgaard, der var død for mange Aar siden, der gik igen ved Nattetid.

Denne Mand skal have været en ond Karl mod alle og især mod sin Kone. Natten efter at han var død, gik han igen, og han kunde derefter træffes hvor som helst paa Søgaard. Gengangeren gik og raslede med et Nøgleskæppe i sin ene Haand. Da der var hengaet nogle Aar, blev der ikke hørt eller set mere til ham.

Gengangersken paa Dollerød.

Paa Gaarden Dollerød spøjte det i gamle Dage. Det var en hvid Kvindeskikkelse, der vandrede omkring ved Graven, der omgiver Gaarden. Var Gengangersken naaet den rundt, saa forsvandt hun søgende og klagende ind i Gaarden for derefter at gaa ind i Hovedbygningen. Her søgte den hvide Skikkelse efter et lille mørkt Hul. Hullet var Fangehullet, hvor de, der var dømt til Døden, havde siddet, indtil de blev henrettede.

Gengangeren ved Nørregaard.

Paa Nørregaard i Stenbjerg Sogn spøjte det i gamle Dage, og alle, der vidste Besked hermed, holdt sig paa Afstand herfra ved Nattetid. Den, der gik igen her, var en Forbryder, der i sin Tid blev henrettet her.

En Præst, der var i Stenbjerg paa den Tid, da Gengangeren spøjte ved Nørregaard, hørte om det, og han gav sig i Lag med ham. Det lykkedes ogsaa Præsten at faa ham henmanet, og efter den Dag er der ingen, der har set noget til en Genganger ved Nørregaard.

Præsten som Genganger.

Paa det Sted mellem Kværn og Nybøl Mark, hvor der nu er en Korsvej, mundede der før en Fodsti ud paa Vejen. Stedet kaldes »Bolsteg«. Her gik der ved Nattetid en sort Puddelhund frem og tilbage. Det var en Præst, der her efter sin Død gik igen. Han havde, saaledes fortælles der, ikke været en af de bedste Præster; han skal have været en ond Karl.

At det var Præsten, der gik igen ved Bolsteg, vidste Folk bestemt paa Egnen, da de, der havde set Gengangerhunden, kendte den som den Hund, Præsten havde holdt, da han levede, og dertil kom, at Præsten havde holdt mere af denne Hund end af de Mennesker, han skulde have været Præst for.

Gengangeren i Engelsby.

Det hændte i 1889, at en Mand fra Engelsby (Vejrgab) efter sin Død gik igen i det Hus, hvor han før sin Død havde boet. Det var hans egen Kone, der saa ham som Genganger tre Gange. Den første Gang, Konen saa sin afdøde Mand, var, da han kom og lukkede Døren op ind til Stuen. Anden Gang, det var den følgende Aften, kom han ind i Stuen. Den tredie Gang kom han ind i Sovekammeret og kastede sig over Sengen, hvori Konen laa. Da sagde Konen til Gengangeren: »Er det dig, Peter, saa gaa hen og hvil i Jesu Navn, thi alt er dig tilgivet«.

Efter den Aften lod Gengangeren sig ikke se mere.

Gengangersken ved Adelbylund.

Paa den Fodsti, der gaar fra Adelby Kirke over Adelbylund til Flensborg, ligger der midtvejs mellem Adelbylund og Flensborg en stor Sten midt i Stien. For mange Aar siden kom en Mand, som hed Jørgen Jørgensen, gaaende ad Fodstien; det var en tidlig Morgenstund; det var ikke helt lyst endnu.

Da han kommer i Nærheden af den omtalte Sten, ser han, at der her sidder en stor Puddelhund, og da han kommer tæt hen til Stenen, er Hunden forsvunden, men i Stedet for Hunden ser han en Kvinde-skikkelse staa ved Siden af Stenen. Idet Manden vil gaa forbi Kvinden, siger han god Morgen, men i Stedet for Svar bliver han grebet

af en iskold Haand paa Armen, og saa var Kvindeskikkelsen forsvunden.

Jørgensen gik straks hen til en Ven, Eduard Clausen, og fortalte ham, hvad der var hændt ham. Jørgensen saa da ud som et Lig, fortalte Clausen senere hen. Jørgensen gik senere aldrig mere ad denne Fodsti, naar det ikke var ved Dag.

Gengangersken i Lille Solt Skov.

I Lille Solt Skov viste sig omkring ved 1860 en Gengangerske; det var en Husmands Kone. En Aften, efter at Konen var bleven begravet paa Lille Solt Kirkegaard ligesom andre kristne Mennesker, kommer Konens Mand gaaende ude fra ind i Stuen i det Hus, hvor han boede, og da er det, at han ser sin døde Kone sidde i Stuen foran hendes Rok og spinde Garn, ligesom hun havde gjort det, da hun levede. Manden blev fuldstændig ude af sig selv, men faar dog sagt til Gengangersken: »Hvad, sidder do he'r?« og han fik et »Ja« som Svar; men saa var Gengangersken ogsaa forsvunden og lod sig aldrig se mere.

Skriften paa Væggen.

En 75-aarig Meddelerske fortæller følgende:

Det er nu en 50 Aar siden, at baade den ene og den anden havde hørt, at det spøjte, eller ogsaa at de havde set et Spøgelse ved Nattetid paa Flarupgaard i Nørre Brarup Sogn. Især var det slemt med Spøgeri paa et af Værelserne. Der blev her banket paa Væggene, Loft eller Gulv. Det var et Genfærd, der rendte fra det ene Værelse til det andet og slog med Dørene. Paa en Væg stod der hver Morgen skreven nogle underlige Tegn. Hvad de saa end gjorde for at slette disse Tegn, saa var de altid kommet igen den næste Morgen, skreven af en usynlig Haand. Efter at en ny Ejer har overtaget Gaarden, tales der ikke mere om, at det spøjer der.

Vikingerne som Gengangere.

Paa en Mark ved Gintoftholm, Stenbjerg Sogn, der kaldes »Klingenhy«, er der foruden en Del Grave og andre Ting fra Oldtiden blandt andet et Alter, der var opbygget af store Sten. Der fortælles, at det var her, at Hedningerne har ofret til deres Guder. Omkring ved denne Offerplads spøjte det i gamle Dage, store Kæmper vandrede der omkring ved Nattetid, det var de gamle Vikinger, der her gik igen efter deres Død, siger den 76-aarige Meddeler.

Spøgelset paa Lundsgaard.

Der fortælles, at der i et Kammer paa Lundsgaard var et Spøgelse, der drev sit Spil der ved Nattetid. Dørene, der gik ind til dette Kammer, kunde de om Natten ikke holde lukkede. Der var mange, der ikke troede paa det med Spøgeriet.

En Gang var der en Mand, der skulde sove paa dette Kammer. Han var Tækker og hed Peter Jepsen, han arbejdede paa Lund-

gaard. Han gik i Seng og havde vel ogsaa nok sovet noget, men saa vaagnede han ved, at en Dør sprang op. Der var ikke noget at se; han stod op og lukkede Døren; men knapt nok laa han igen i Sengen, saa sprang Døren op igen. P. Jepsen lukkede Døren, og dette gentog sig Gang paa Gang, saa han indsaa, at det maatte være et Genfærd, der her var paa Spil. Han havde faaet nok af at sove paa dette Kammer den ene Nat.

De to Spøgelser i Nykirke Præstegaard.

I Nykirke Præstegaard spøjte det før. Paa Loftet i Præstegaarden var der to Stuer. I den ene af disse var der et Hul i Gulvet; dette Hul kunde ikke tættes. Gang paa Gang er der prøvet paa at tætte det. Blev der om Dagen sat en Prop af Træ eller af hvad som helst i Hullet, næste Morgen var den slaaet ud igen.

Neden under denne Stue var Salen. Her spøjte det ved Nattetid. Det kunde høres, at der gik en Person der og slæbte med Fødderne hen over Gulvet. Et Bord, der stod midt i Salen, rystede, og de Genstande, der stod paa det, klirrede, og det var, som om de stødte imod hinanden. Naar Spøgelset kom og gik, passerede det Alléen mellem Præstegaarden og Kirkegaarden. Der var ikke noget at se, men en slæbende Gang kunde høres, naar Spøgelset var undervejs.

Dette er fortalt til en Meddeler, der er 77 Aar, af en Pige, der var født 1821, og som tjente i Præstegaarden.

Det spøjte ogsaa paa Pige-kammeret i Nykirke Præstegaard. Hver Nat kom der en ung Pige gaende ind paa dette Kammer, saa det var ikke saa sært, at de ikke kunde holde Pige i Præstegaarden. Der var ikke Ro her, saa lang Natten var.

En Præst lukkede sig ind paa dette Kammer, hvor det spøjte, for en Nat. Spurgte de bagefter Præsten om, hvad han havde faaet ud af det, saa var han tavs, han vilde ikke fortælle noget. Siden hen hørtes der ikke mere om, at det spøjte i Præstegaarden.

Spøgelset ved Notfeld.

Før i gamle Dage spøjte det i og omkring ved Notfeld (Sønder Brarup Sogn). Mange er der, som har set en hvid Kvindeskikkelse vandre omkring her ved Nattetid, og alle og enhver i hele Omegnen, der vidste Besked hermed, undgik helst at komme paa den Kant ved Nattetid. Der var dem, der mente, at det var en Gengangerske, atter andre, at det var en Heks, der drev sit Spil her.

En Gaardejerske, der gik for at være en Heks, mentes af mange at være den, der spøjte her ved Nattetid. Jo mere der blev talt om den hvide Kvindeskikkelse, des hyppigere blev den set; men ingen turde nærme sig Skikkelsen. Men da Nøden var størst, var Hjælpen nærmest.

Den Notfeld Smed havde Ord for at være en modig Mand og var ikke bange for Fanden selv, havde han sagt. Der var derfor dem, der mente, at nu havde han Lejlighed til at vise sit Mod, og han gjorde det ogsaa.

Smeden lagde sig en Gang, uden at nogen vidste om det, i Baghold. Han havde bevæbnet sig med en forsvarlig Egekæp. Den hvide Skikkelse kom, Smeden slog til den og ramte den saadan, at den skreg og rendte sin Vej.

Det spurgtes snart, at den mistænkte Gaardejerske laa syg; men om det var hende, der havde gjort Bekendtskab med Smedens Kæp, derom meldes der intet. Dog efter den Nat lod den hvide Kvindeskikkelse sig ikke se mere.

Gengangeren i Ulstrup.

I Landsbyen Ulstrup i Munkbrarup Sogn var der en Mand, de kaldte Jakob —s. Han døde, og straks efter at han var begravet, gik han igen. De kunde stænge Dørene, med hvad de vilde i det Hus, hvor han havde boet, dog gik Gengangeren sin Runde i Huset ved Nattetid. De kunde kende ham paa hans sjokkende Gang, som altid endte i Køkkenet, hvorfra han saa forsvandt igen.

Det var selvfølgelig ikke nogen Hemmelighed med denne Genganger. Dette benyttede en Tyv sig af, da han vilde stjæle Flæsk i Huset. De to Karle, der sov i Alkovesengene i Køkkenet, var vant til næsten hver Nat at høre Gengangerens sjokkende Gang i Køkkenet, men set havde de aldrig til nogen Genganger. Men saa en Nat kom der en Genganger sjokkende fra Framgulvet ind i Køkkenet, og de kunde se Gengangeren. Hans Gang endte denne Gang ikke i Køkkenet, men han gik videre til Kælderen, og her begyndte Gengangeren at fylde en Sæk med Flæsk. Da sprang den ene af Karlene ud af Sengen og gennempryglede Tyven. Siden hen hørtes der ikke mere om, at denne Mand forestillede Genganger.

D. Spøgeri.

Spøgelserne ved Thorsted.

Ved Thorsted, nordvest for Kirken, er der en Jordlod, der i Folkemunde kaldes Gaardeng. Engene og Skovene deromkring kalder de for Brommekjær. Paa Jordlodden Gaardeng er der en lille Høj. Om denne fortælles der, at der i den hedenske Tid har været et Offersted her. Langvejs fra skal de gamle Vikinger være kommen hertil for at ofre til Guden Thor.

Der fortælles ogsaa, at det før spøjte paa denne Høj. Der viste sig Genfærd, og de var ikke hyggelige at se paa. Paa Højen vandrede der ved Nattetid en Mand omkring, der var hovedløs og bar Hovedet under sin ene Arm. Ogsaa omkring Højen var der fuldt op af Spøgelser; det var især i Midnatstimen, at disse Gengangere vandrede omkring her.

Til andre Tider i Nattens Løb var der heller ikke altid Ro og Fred paa Gaardeng og deromkring. Da gik der en Kalv og græssede her, men denne Kalv var ikke som andre Kalve at se til; den var af det pureste Guld.

Spøgelset paa Balm Bakke.

Ved den Vej, der gaar fra Munkbrarup efter Rydde til, ligger der en Ejendom, der kaldes Balm, det var før Fattiggaarden. Der er to større Bakker her, den mindste kaldes den lille og den største kaldes den store Balmbakke. Paa store Balmbakke spøjte det før.

Ved Nattetid saas her en Mand vandre omkring; han havde en stribet Vest paa. Mange Vejfarende, der kom kørende her forbi ved Nattetid, har været ilde stedte, thi naar de kom ud for Bakkerne, saa blev Hestene staaende, de kunde ikke trække Vognen videre, Hjulene sad fast, de kunde ikke drejes rundt om Akslerne. Hjulene slæbte, og kunde Hestene slæbe Vognen forbi, saa drev Sveden af dem, naar de var naaet forbi Bakkerne.

Der har ogsaa været dem, der har maattet spænde Hestene fra Vognen og lade den staa til efter Midnat, thi saa kunde Hestene igen trække Vognen videre.

Spøgeriet ved Padkjær.

Lidt uden for N. Brarup, ved Vejen efter Gangelskjeld til, staar der en Sten; den er nu Skelsten mellem Vogsrød og N. Brarup. Neden for Stenen er der et Vandhul. Dette Sted kaldes i Folkemunde for P a d k j æ r. Et Sagn fortæller, at der en Gang i dette Vandhul blev fundet et Drengelig, og at Hjertet var skaaret ud af Drengens Bryst. Drengen var, fortælles der videre, sendt afsted af sin Fader med en større Sum Penge, som var bundet ind i et stort rødt og hvidt Tørklæde. Da Drengens Lig blev fundet, blev der ikke fundet Penge hos ham, saa de var røvede fra ham, og Morderen havde, efter at han havde skaaret Hjertet ud af Drengens Bryst, kastet Liget i Vandhullet.

Siden den Tid spørger det paa dette Sted. Der var før ingen, der turde gaa her forbi ved Nattetid, og der er endnu dem, der undgaar at komme i Nærheden af Vandhullet »Padkjær« ved Nattetid.

Barnet med Bogen.

Før skulde der Mod til at færdes ved Nattetid med den Vej, der gaar snorlige gennem Skoven Okselbæk. Mere end en har faaet sig en Skræk her, da der midtvejs paa Vejen i Skoven gik et Barn, der bar paa en Bog. Barnet gik frem og tilbage paa Vejen og klagede sig. Der fortælles, at der paa dette Sted for mange Aar siden skal være bleven myrdet et Barn.

For kun 50 Aar siden var der ingen, der gik denne Vej ved Nattetid.

Spøgeri paa Galgebakken.

Før spøjte det paa Galgebakken ved Kværn. Det var en Forbryder, der var bleven henrettet her, der viste sig ved Nattetid, og der var ingen fra Egnen, der skønnede om at komme i Nærheden af Galgebakken om Natten.

Men heller ikke ved Dag var det frit for, at der ikke spøjte her. Det gjorde en Karl, der havde pløjet paa Galgebakken, Bekendtskab

med. Da det var Fyraften, spændte Karlen Hestene fra Ploven, og da han vilde springe op paa den ene af Hestene for at ride hjem, siger han: »Vil I med, saa sæt Jer op«. Men lige saa snart han havde sagt det, var der fuldt op af Spøgelser rundt omkring ham. Hestene satte i Rend, og Karlen kunde ikke holde Styr paa dem, og de rendte som et Par løbske Heste hjem til Gaarden, men da var Hestene hvide af Skum over hele Kroppen og rystede som Espeløv af Skræk.

Troldhøj.

Omkring Troldhøj ved Lyngmosen i Nørre Farensted Sogn spørger det ved Nattetid. Kommer der en eller anden her forbi, saa bliver han forfulgt af en Karl. Løber den Forfulgte, saa løber Karlen ogsaa. Mere end en har været udsat for at blive forfulgt der, og badet af Sved er de saa kommen hjem.

En Gang boede der en Skrædder i Stolk. Han kom en Aften ved sen Sengetid forbi Troldhøj. Han mærker, at han bliver forfulgt; han ser sig om og ser, at en Karl følger bagefter; han løber, men han kan ikke løbe fra Skikkelsen, og i sin Nød tager Skrædderen til sit Pressejern, som han har i Haanden, og kaster det efter Skikkelsen. Dog heller ikke det hjalp. Skikkelsen kom stadig bagefter. Skrædderen løb alt det, han kunde, hjem, men laa derefter flere Dage syg af den Skræk, han havde været udsat for.

Skrædderens Pressejern blev Dagen efter funden af Vejfarende ved Troldhøj, saa det maatte jo være sandt, hvad han fortalte om sin Oplevelse ved Troldhøj.

Rudebuskager.

Paa Isted Mark er der en Mose, der kaldes Rudebuskager, og ved Mosen er der en lille Høj, den kaldes Rudebusk. En Fodsti, der gaar her forbi, undgaas af de fleste her fra Egnen ved Nattetid, da det spøger her. Der kan høres Støj og Larm her, det er, som om der foregaar noget inde i Højen, og der er ogsaa dem, der har set en Skikkelse vandre omkring her. Denne Skikkelse forfølger den, der gaar forbi Rudebusk til hen, hvor Fodstien munder ud i Vejen; saa forsvinder den spurløst.

Soldaterne ved Bokgade.

Den Vej, der gaar fra Opdrup efter Nakholt til, kaldes Bokgade. Navnet har Vejen fra, at der i gamle Dage laa en Bokmølle her.

Der fortælles, at det tidligere ikke var hyggeligt at gaa med denne Vej ved Nattetid, da man saa kunde høre Kommandoraab og Vaabenlarm, og af dem, der vovede sig med Vejen, er mere end en falden, hvis de ikke gik i Vejsiden. For den, der var falden paa Vejen, var det ikke morsomt, thi det var, som om der blev traadt paa ham, og man var ganske mør paa hele Kroppen, naar man kunde rejse sig igen.

Der var ogsaa dem, der har set, hvad der foregik paa Vejen, hvis de, naar de hørte Kommandoraab og Vaabenlarm, traadte over i Vejsiden. Saa saa de Soldater i det uendelige drage forbi; hvor der end saas hen, saa var der kun Soldater at se; det var, som om de voksede op af Jorden, og de havde alle røde Hoser paa.

Men nu er der Fred og Ro paa denne Vej ved Nattetid, og der vil vel nok ikke hengaa ret mange Aar, før baade Bokmøllen og Soldaterne med de røde Hoser er glemte.

Spøgelse-Hunden i Lille Kværn.

Paa Gaden i Lille Kværn er der mange, der er kommen ved Midnatstid, der har faaet sig en stor Forskrækkelse ved, at de her har mødt en sort Puddelhund, der spøjte der paa Gaden.

Gik nogen, der mødte Puddelhunden, over til højre Side og vilde gaa forbi den der, saa gik Hunden ogsaa til den Side, ligesaa naar den Vejfarende gik til den modsatte Side, saa gjorde Hunden det ogsaa; den lod ingen slippe forbi, naar den ved Midnatstid var paa Gaden; den, der mødte Hunden, gjorde bedst i at vende om. Hunden saa uhyggelig ud; den havde gloende Øjne og fulgte med dem enhver Bevægelse, de gjorde, der mødte den. Slog Klokken et, saa forsvandt Hunden, for saa igen næste Nat, naar Klokken slog tolv, at komme til Syne igen.

Der var før mange, der paa den Tid af Døgnet ikke turde gaa paa Lille Kværns Gade; nu mærkes ikke mere til Spøgelseshunden.

Puddelhunden ved Bosbomaj.

Paa den Vej, der gaar fra Kværn efter Skærsbjerg til, spøjte det og især paa det Sted, der kaldes Bosbomaj. Her kunde man se en sort Puddelhund uden Hoved gaa frem og tilbage over Vejen, den lod ingen slippe forbi i Midnatstimen. Hunden skal være en Heks. Denne Heks, der var bleven henrettet her, gik igen, hun kunde ikke faa Ro i sin Grav.

Mange af dem, der er kommen her forbi ved Nattetid, har maattet vende om, da Puddelhunden ikke lod dem slippe forbi, siger Meddelelsen.

De to Puddelhunde ved Spøgmose.

Spøkmøos = Spøgmose er lidt uden for Lyksborg, ved Vejen efter Holdnæs til, der hvor denne Vej gør et skarpt Sving. Paa dette Sted er der paa den ene Side Skov og paa den anden en 5 m stejl Skrænt. Bag ved denne er der nogle høje Bakker. Vejsvinget er saa brat, at man kun kan se nogle faa Meter frem for sig. Dette Sted kaldes i Folkemunde »Spøgmose«. Der fortælles, at hver Nat, Klokken slaar 12 i Lyksborg, gaar der to Puddelhunde, den ene er hvid, og den anden er sort, over Vejen paa dette Sted. Den, der møder disse to Puddelhunde paa deres Gang over Vejen, forfølges af Uheld, saa længe han lever.

Den sorte Puddel paa Skriverbakken.

Der er en Bakke ved Lyksborg, der kaldes Skriverbakken. Over den gaar Vejen efter Rydde til. Her paa denne Bakke spøjte det i gamle Dage. Ved Nattetid var der den Gang ingen, der gik med denne Vej over Bakken efter Rydde til, man gjorde hellere en lang Omvej. Her gik der ved Nat en sort Puddelhund med gloende Øjne omkring. Var der alligevel en eller anden, der vovede at gaa over Bakken, saa fulgte Puddelhunden bagefter til dens Fod for saa at forsvinde, som om den var sunken i Jorden.

Den sorte Puddel ved Hjalm.

Den Vej, der gaar fra Hjalm efter Stenderup Aa til, var der før mange, der helst ikke gik ved Nattetid og især da ikke omkring ved Midnatstid. Her ved denne Vej er der et større Vandhul. Omkring dette spøjte det ved Midnatstid. Da gik der her paa Vejen en stor sort Puddelhund omkring. Den var fæl at se til, da den havde gloende Øjne. Kom der en Vejfarende, saa stod denne Hund pludselig foran ham, som om den var skudt op af Jorden. Den, der mødte Hunden, maatte gaa til Side for at komme forbi, og saa fulgte Hunden bagefter et Stykke Vej for saa at forsvinde igen, som om den var bleven opløst af Jorden.

Spindekonen ved »Rubuschborg«.

I Skellet mellem Bjernd og Nybøl Marker er der en lille Bakke, der kaldes Rubuschborg. Det er ved Vejen, der gaar fra Nybøl efter Bjernd paa det Sted, hvor Mejeriet nu er bygget. Her spøjte det i gamle Dage, inden Mejeriet blev bygget her.

Fra Slægt til Slægt er der bleven fortalt, at der paa Rubuschborg sad en gammel Kvinde ved Nattetid og spandt paa sin Rok. Det kunde alle høre, der kom her forbi. De kunde høre Rokken surre, og de kunde se en gammel Kone sidde og træde den.

Efter at Mejeriet er bygget paa dette Sted, er der ingen, der har set eller hørt Konen.

Spøgeri ved Leddet.

Ved Tolkvade i Tolk Sogn spøjte det til visse Tider om Dagen, især hen imod Aften gik det ikke rigtig til ved et Markled. Vilde de benytte Leddet og lukkede det op, saa lod det sig ikke rokke, prøvede de saa paa at stige over Leddet, saa blev de svimle og faldt ned af Leddet. Gik de ind paa Marken ved Siden af Leddet, saa mærkede de ikke til noget. Leddet blev flyttet, og siden da mærkes der ikke mere til, at det spøjte paa dette Sted.

Spøgeri i Hestestalden.

I den lille Landsby Ranmark i Munkbrarup Sogn var der for en Del Aar siden paa en Gaard noget, der ikke var, som det skulde være. Hver Gang de skulde have Hestene paa Stald, var det kun efter me-

gen Møje, at de kunde faa det. Heller ikke da de fik nogle nye Heste paa Gaarden, blev det bedre, saa de fleste i den lille Landsby troede, at der var Hekseri med i Spillet.

Der hengik en Del Aar, saa en Dag blev en Karl, der tjente paa Gaarden, slaet af en Hest i Hestestalden, og de fandt ham liggende død mellem Hestene. Karlens Lig blev baaren ud af den Dør fra Hestestalden, hvorefter Hestene blev trukket ud og ind. Efter den Dag, Karlens Lig var bleven baaren ud af denne Dør, var der ikke noget i Vejen for at faa Hestene ind ad denne Dør til Hestestalden.

Den fremmede Hest.

For mange Aar siden var der en Karl, som tjente paa en Gaard i Kværn. Denne Karl kommer en Morgen tidlig hæsblæsende løbende ind til sin Husbond og siger: »Der staar tre Heste paa Stalden, og vi har da kun to!« Husbonden gik med sin Karl over i Hestestalden, men da var der kun deres egne to Heste der. Husbond siger derpaa til sin Karl: »Hvis det skulde ske, naar du kommer ind i Hestestalden og du saa ser tre Heste staa der igen, saa slaar du en Korsknude paa en Hammelstreng (Skaglereb) ved den ny Hest, der staar paa Stalden«.

Nogen Tid efter denne Hændelse ser Karlen en Morgen, da han kommer ind i Stalden, at der igen er tre Heste der i Stedet for to. Han slaar en Korsknude paa et Skaglereb og siger derpaa til sin Husbond, hvordan det staar til i Hestestalden. Da saa Husbonden og Karlen kommer over i Stalden, da staar der tre Heste der.

De tog saa den fremmede Hest og spændte den for Ploven, og Hesten maatte nu uden at faa Hvil en eneste Gang, saa lang som Dagen var, trække Ploven Fure op og Fure ned, saa hvis det havde været en rigtig Hest, da vilde de have kørt den træt, men det var der ikke Tale om. Da de saa syntes, at det nu kunde være nok, trak de hjem med Hesten, men de naaede ikke at faa den ind paa Stalden, thi saa snart de var kommen ind paa Gaardspladsen, galopperede Hesten som bandsat bort. Gang paa Gang slog den bag op, saa længe den var at se. Siden den Dag saa de paa den Gaard ikke mere en fremmed Hest staa paa Stalden.

Spøgeri i Jomfruhuset.

I Beboelseshuset til en tidligere Landejendom i Damholm, der ligger ved den Vej, der kaldes Bromosevej, hørtes der før hver Nat nogle underlige Lyde; det var kun i den østre Del af Huset. Det, der kunde høres, var, som om der blev slæbt en tung og hul Genstand hen over Gulvet. Saa de efter, hvad det var, da var der ikke noget at høre eller se, alt stod paa sin vante Plads.

For nogle Aar siden blev en Del Jord solgt fra dette Hus, og da Bygningerne som Følge deraf var for store, blev den østlige Del af Huset brudt ned. Siden da er der ingen, der har hørt mere til Spøgeri i Huset. Huset kaldes Jomfruhuset.

E. Forvarsler.

Peter Kokarls Syner.

I Kværn Kirkeby boede der for mange Aar siden en Mand, der var kendt under Navnet Peter Kokarl. Han var synsk; der var næsten ikke det, der skete af Ulykker og andet i Sognet, som han ikke havde set forud i Forvarsel. Det gik saa vidt med hans Fortællinger om det, han havde set i Forvarsel, at Præsten maatte forbyde ham at fortælle om de Syner, han havde, da han satte hele Egnens Befolkning i Uro.

En Gang saa han ved højlys Dag, at der paa Skærsbjerg var en Mængde Soldater. De havde en Mundering paa, som Soldater her

Rurup Vandmølle 1.

Fot. Damkjær Paulsen.

til Lands ikke plejede at bære, og de Mennesker, han saa, saa ogsaa ganske anderledes ud, end de Mennesker her fra Egnen. Der blev let af det, thi der var ingen, der tænkte paa Krig.

Kong Frederik den VII døde, og Mand og Mand imellem blev der nu talt om Krig, om Peter Kokarls Syn blev der ogsaa talt. 1864 kom. De danske Soldater gik tilbage fra Danevirke, og kort Tid derefter kom der Østrigere til Egnen, de saa ud som de Soldater, Peter Kokarl havde talt om for lang Tid siden, Skærsbjerg blev disse Soldaters Exerccerplads, saa det gik til, som Peter Kokarl havde set det i Forvarsel.

En Gang, der var Begravelse hos Frandsens i Kværn, stod Peter Kokarl og snakker med nogle andre, og da en Mand, der hed Vogel, kommer og gaar forbi, saa siger Peter: »Han kommer tilbage igen«. »Hvor ved du det fra?« sagde de andre. — »Jo«, siger Peter Kokarl,

»jeg saa ham forleden gaa til Begravelse hos Frandsens i Forvarsel, da havde han en Hat paa«. Det varede heller ikke længere end saa, da kom Vogel tilbage igen og gik hjem, og derefter kom han med Hat paa tilbage og gik til Begravelse.

I Kværn var det før som nu, at alle Lig bæres til Kirkegaarden fra Hjemmet, naar der er Begravelse. En Gang siger Peter Kokarl: »Jeg saa, at der kørte en Ligvogn fra, hvor Hansens bor, med en Ligkiste«. Alle vidste jo, at han var synsk, men i dette Tilfælde vilde han da ikke faa Ret, det var de sikre paa, men det kom dog saa. Hansen havde en Søster; hun tjente i Bønstrup; hun døde der, men hun skulde begraves paa Kirkegaarden i Kværn. Da de kom med Liget, kørte de først for hos Hansens og derefter til Kirkegaarden.

En anden Gang sagde Peter Kokarl at den og den dør i Kaleby, og for Ligvognen bliver der spændt en skimlet Hest. Da saa Dødsfaldet indtraf, og Begravelsesdagen var der, blev Ligvognen kørt frem, men der var ingen skimlet Hest spændt for, saa de, der havde hørt Tale om, hvad Peter Kokarl havde forudsagt, mente, at denne Gang beholdt han dog ikke Ret.

Ligkisten blev sat paa Ligvognen, men da de var rede til at køre, og Hestene foran Ligvognen skulde gaa til, vilde de ikke af Pletten. De spændte andre Heste for Ligvognen, men det gik ligesaa, som det gik først, Hestene blev staaende, hvor de stod, og først da der blev spændt en skimlet Hest for, saa gik Hestene til. Ikke nok hermed. Peter Kokarl havde ogsaa forudsagt, hvad Præsten vilde sige i sin Ligtale ved denne Begravelse, og det kom til at passe nøje, thi Præsten sagde netop det og ikke andet, end hvad Peter Kokarl havde fortalt før Begravelsen.

Peter Kokarls Forvarsel.

Peter Weiland, der gik under Navnet Peter Kokarl, har fortalt følgende til den 71-aarige Meddeler:

Jeg kom en Aften, det var sent, gaaende forbi den Ejendom, der ejes af Vogel i Kværn (nu ejes Gaarden af Gottlieb Thiesen) og ser da, at hele Gaardspladsen er fyldt med Vogne og af sortklædte Mennesker. Oppe foran Husdøren holdt Ligvognen, den var forspændt med to skimlede Heste. Nogen Tid efter døde Vogel.

Det var rygtedes, at Peter Kokarl havde fortalt om, hvad han havde set, og de sagde, han skal da ikke faa Ret denne Gang, der kommer kun een skimlet Hest for Ligvognen.

Da Vogel skulde begraves, spændte de en brun og en skimlet Hest for Ligvognen. Da Ligkisten var sat paa Vognen, og de skulde til at køre, vilde begge Heste ikke gaa til. De prøvede paa at lede Hestene, men de blev staaende og stampede op og ned med Hovene. De kunde ikke faa Hestene i Gang, de maatte spænde fra, og saa spændte de de to skimlede Heste for Ligvognen; da dette var sket, gik Hestene villige fremad. Det blev som Peter Kokarl havde set i Forvarsel.

Den synske Pige fra Ølsby.

I Balle ved Hulmølle (Strukstrup Sogn) tjente der 1864—65 en Pige, der stammede fra Ølsby. Denne Pige var synsk. Hun saa en Gang

det Syn, at et ungt Menneske, Heinrich Wølken fra Balle, druknede, da han var ude at bade i Aaen. Pigen saa endvidere, at en Kvinde kom løbende hen til det Sted, hvor det unge Menneske var druknet; hun saa endvidere, at denne Kvindes Haar hang i Tjavsør om hendes Hoved. Det var om Vinteren, at Pigen fra Ølsby saa dette Syn.

Sommeren kom, og da hændte det, at den unge Mand fra Balle druknede under Badningen i Aaen paa det Sted, som var set forud af Pigen fra Ølsby, og alt gik til, som Pigen havde forudsagt det.

Da den unge Mand var druknet, blev der sendt Bud til hans Hjem om Ulykken. Moderen stod netop og redte sit Haar; hun styrtede ud af Huset som hun gik og stod og løb ned til Aaen med Haaret flagreende om sit Hoved og fandt sin Søn død.

Hunden varsler.

Der boede før en Mand i Rydde, der holdt en stor og grim langhaaret, sort Hund. Alle var bange for denne Hund. Den varslede ethvert Dødsfald i Rydde forud. Det var ikke saaledes med den, at den sad og tudede hjemme, som andre Hunde plejer at gøre det; denne Hund gik hen til et eller andet Hus og sad saa og tudede der, og altid døde der saa kort Tid derefter et Menneske der.

En Gang sad Hunden og tudede paa Vejen, der gaar til Bogholm, og kort Tid derefter kom der saa ogsaa en Ligskare kørende ad denne Vej. Hunden blev skudt, da alle var bange for den.

Forvarsel om sin egen Død.

Der var en Gang en Mand fra Lille Solt, der gik med en Vej, som gik efter Kirken til, og da ser han, at der kommer en Ligskare kørende paa Vejen. Han fulgte bagefter, og da Ligskaren er naaet hen til L. Solt Kirkegaard, tages Ligkisten af Ligvognen, og den bæres ind i Kirken. Manden følger bagefter og sætter sig i Kirken. Da han sad der, hørte han, at den Ligprædiken, Præsten holdt, var over ham selv. Nu vidste han, at det hele var Forvarsel, og han gik ud af Kirken.

Hjemme fortalte han, hvad han havde truffet paa sin Vej, og fortalte ogsaa om den Ligprædiken, han havde hørt. Kort Tid derefter døde Manden, og Ligfølget, der fulgte ham til Graven, fik ved hans Begravelse den Ligprædiken at høre, som den Døde havde fortalt om før sin Død.

Forvarsel fra Boltoft om Død.

Det er mange Aar siden, at den 75-aarige Meddeler tjente i Boltoft. Da saa han en Gang ved højlys Dag, at det brændte i Stenbjergkirke. Jeg saa efter den Brand, men jo længere og mere jeg tænkte paa, hvis Hus det vel kunde være, des mindre blev Branden, og til sidst var der ikke at se, at det brændte. Jeg fortalte om dette Syn, jeg havde haft, thi et Syn var det, da der ikke var brændt noget Hus i Stenbjergkirke den Dag.

Jakob Callesen fra Boltoft havde hørt om det, og han kommer saa en Dag og spørger, i hvad Retning det var, at jeg havde set det brænde. Jeg viste ham det, og han siger, det er Stoffer Bertelsens Hus. Det, du har set, siger han, betyder ikke, at Huset brænder, men det er et Varsel om, at denne Familie dør ud. Det er ogsaa kommet saadan.

Forvarsel om Lig.

En Kone, der var født 1842, boede paa Frørup Mark til Leje paa en Bondegaard; hendes Sovekammer var skilt fra Bondens Pissel ved en Skillevæg. En Nat vaagner Konen ved, at der i Pisselen bliver sunget en Salme. Kort Tid herefter blev Gaardejeren syg og døde. Begravelsesdagen blev den samme Salme sunget i Pisselen, som Konen havde hørt synges i Forvarsel.

Ligskarer, set i Forvarsel.

Ole Jensen fra Rydde fulgte en Gang omkring ved 1870 med Stine Kagekone fra Bogholm. De gaar og snakker med hinanden, og saa siger Ole Jensen, idet han griber Stine fat i den ene Arm: »Gå ow'er te e Si', fo dæ kommer en Ligskar'«. — »Uha, ti da still, Ole«, siger Stine. — Da saa Ligskaren er kørt forbi, fortæller Ole, hvad for Heste der var spændt for Ligvognen, den ene var en brun, den anden var en skimlet Hest. Men Stine siger: »De er jo ing'e, der he en Skimmel i Bogholm«. Dog det blev saaledes, som Ole havde set det i Forvarsel, thi nogen Tid derefter kom der en Ligskare kørende ad den Vej, hvor Forvarslet var set, og foran Ligvognen var der spændt en brun og en skimlet Hest.

Paa Brendsdige i Ulsnæs Sogn saa en Mand en Gang en Ligskare i Forvarsel og fortalte, at den var kørt af Gaarden, men blev holdende ved det Led, der var overfor Gaarden, med et Par hvide Heste for Ligvognen, der var bleven stædige. Han saa endvidere, at de to hvide Heste blev spændt fra, og i Stedet for dem blev der spændt to sorte Heste for Ligvognen.

Ejeren af Brendsdige døde, og hans to hvide Yndlingsheste skulde gaa for Ligvognen. Da de saa kørte efter Kirkegaarden til, og de var kommen hen til det ovenfor nævnte Led, blev Hestene staaende, og de var ikke til at drive fremad, og de to sorte Heste blev saa spændt for Ligvognen, og efter det saa gik alt godt, og de kom til Ulsnæs Kirkegaard uden andet Uheld.

Der var en Gang en Mand, han hed Erik Hansen, og en Dag, da han opholdt sig lidt uden for Gindtoft, saa han en Ligskare komme fra Gintoft og han saa ogsaa, hvem de to Heste tilhørte, der var forspændt Ligvognen. Nogen Tid derefter var der en Bonde i Gintoft, der tog sig selv af Dage ved at hænge sig.

Det var rygtedes, at Hansen havde set en Ligskare i Forvarsel, og at den afdøde Bondes to Heste var set forspændt Ligvognen. De

to Heste skulde dog ikke spændes for Vognen; to andre skulde det være, og det blev ogsaa gjort. Da de saa skulde køre til med Ligvognen, rørte de to Heste sig ikke af Pletten. Der blev ikke andet at gøre end at spænde Hestene fra, og saa blev de to Heste spændt for Ligvognen, der var bleven set for den i Forvarsel, og da gik Hestene til.

For mange Aar siden kom den 76-aarige Meddelers Fader gaaende sammen med to Mænd fra Gelting efter Pommerbygaard til. Da de kommer i Nærheden af Gaarden, siger den ene til de andre to: »Gaa af Vejen, for der kommer en Ligskare!« Den ene af dem gjorde Nar af det og blev gaaende midt paa Vejen; men paa en Gang faldt han, saa lang som han var, paa Vejen. Da Ligskaren var kørt forbi, kom han igen paa Benene. Da siger han, der havde set Ligskaren: »Du faldt, da Hestene, der var forspændt Ligvognen, havde naaet dig, og det var de og de Heste, der var forspændt Vognen«.

Nogen Tid derefter døde der en af Gaardens Folk, og Manden, der havde set Forvarslet, sagde: »De og de Heste bliver spændt for Ligvognen«. Forvalteren paa Gaarden fik det at høre, og han sagde, at han nok skulde sørge for, at det ikke blev de Heste, og han bestemte et Par andre Heste til at gaa for Ligvognen. Seletøjet blev lagt paa de to Heste, som Forvalteren havde sagt, men da Kuskene noget efter kom for at tage Hestene af Stalden, var den ene Hest syg, og de kunde ikke faa den til at rejse sig, og Enden blev, at de maatte tage to andre Heste og spænde for Ligvognen, og det var de Heste, der i Forvarsel var bleven set for Vognen.

Den 72-aarige Meddeler fortæller efter sin Bedstefader, der var dansk Gendarm en Tid lang indtil 1864. Derefter boede han i Lindebjerg i N. Farensted Sogn, hvor han havde en lille Ejendom. En Dag stod han i Snak med en Nabo paa Vejen ved Huset, og han siger da: »Lad os gaa af Vejen, der kommer en Ligskare!« Naboen saa ingen Ting. »Der er to brune Heste spændt for Ligvognen, og de kommer fra Riisbry«, sagde Meddelerens Bedstefader. Paa Riisbry havde de den Gang en brun og en skimlet Hest.

Nogen Tid derefter døde Konen paa Riisbry, Da de paa Begravelsesdagen vilde trække deres egne Heste ud af Stalden for at spænde dem for Ligvognen, var den skimlede Hest saa halt, at den gik paa tre Ben. Der var ikke andet for end at lade den skimlede Hest blive staaende paa Stalden. Hos en Nabo laante de da en Hest, og det traf sig da saadan, at han kom med en brun Hest; den blev spændt sammen med den brune Hest, de havde paa Riisbry, saa der dog kom to brune Heste for Ligvognen, som Meddelerens Bedstefader havde set det i Forvarsel.

En Mand fra St. Solt Skov, der hed Hans Ditz, kommer en Morgen og siger til Meddelerens Fader: »I Gaar Aftes mødte jeg en Ligskare; den kom fra Hans Nielsens, og foran Ligvognen var der spændt en Skimmel og en brun Hest«. Kort Tid derefter døde Hans Nielsens Kone.

Hvad Ditz havde set, var rygtedes, og nu vilde Folk paa Eggen ikke, at han skulde faa Ret; Skimmelen skulde ikke for Ligvognen. De laante en brun Hest hos Naboens og spændte den sammen med den brune Hest, som den Mand havde, der skulde køre Ligvognen.

Alt var rede, men da de kørte til med Ligvognen, var den Hest, de havde laant, saa halt, at den ikke kunde gaa, de maatte spænde Hesten fra, og saa blev Skimmelen spændt for ved den brune Hest, og da var alt i Orden.

Forvarsel om 1864.

Paa den Ejendom i Sønderskov ved Munkbrarup, hvor Nikolaus Jessen bor, boede før Jakob Jepsen. Konen siger en Nat til sin Mand, det var før 1864: »Hvad er det dog, der kører forbi ude paa Vejen?« Manden kunde ikke høre noget og siger: »Du har drømt«. Men Konen paastod, at hun endnu stadig væk hørte noget, der kørte paa Vejen.

Et Par Dage efter er Konen ude ved Huset, og hun raaber da paa sin Mand, at han skal komme ud at se, hvad det er derovre paa en Mark, som de ejer; det vrimler af Mennesker der, og det blinker i Solen, siger Konen til sin Mand. Men han kunde ikke se det mindste, og han troede, at hans Kone var bleven sær i Hovedet.

Der gik nogle Aar, 1864 kom. Det var Fastelavnssøndag; da kom de første Prøjsere og Østrigere her igennem; det var Træn, og da de kører forbi, hvor Jakob Jepsens boede, siger Konen, det var den Rumlen, jeg hørte den Nat, da du sagde, at jeg drømte, og se derovre paa vor Mark, der er der fuldt af Soldater; det glimrer i Solen, ligesom jeg saa det for nogle Aar siden.

Hus set i Forvarsel.

For en 80 Aar siden boede der en Kone i Hyrup, som de kaldte Stine Godt eller ogsaa Stine Kagekone, da hun gik rundt og solgte Brød.

Stine sagde en Dag til min Moder: »Æ ka slet int forstaa, wa de wa, æ saa sist Daw, da er kom he'r fobi; de wa sånt nower wunnele nower i e Kaalgaa; de wa int fra e Smirre aa heller int e Lys fra e Vinneve«. Den Gang snakkede de allesammen dansk i Hyrup.

Min Søster laa syg, og Dagen efter at Stine havde fortalt om sit Syn til Mor, kommer der en Nabokone og spørger til min Søster. Da siger min Broder: »Do spø'r slet int te me«. — »Er do da syk?« spurgte de. — Nej, det var han da ikke, »æ hær bgyge Hus e hele Nat«, sagde han. — »Hvo da de?« spørger min Moder. — »I e Kaalgaa«, siger han, og Moder svarer: »Saa er de vel de, Stin Kagku'n he se«.

Nogle Aar derefter købte Fader, der var Smed, Jord til. Der var snævert med Plads, og han tænkte paa at bygge, men derved blev det. Først 1906 blev Huset, hvor vi nu bor, bygget, og det i Kaal-

gaarden, hvor Stine havde set noget lyst noget, og hvor min Broder havde drømt om Huset en 40 Aar i Forvejen.

(Fra en Meddeler i Hyrup.)

F. Forbrand.

Forbrand.

1) For en 80 Aar siden blev der ved højlys Dag fra Munkbrarup set, at der var en Ildebrand i Ranmark. Brandmændene fra Munkbrarup kørte afsted med Brandsprøjten. Da de naede hen efter Ranmark til, kunde de se, at det var Peter Frandsens Ejendom, der brændte. Da de havde set det, og Navnet paa den brændende Gaards Ejer var bleven nævnt, var der ingen Ild at se mere, og da de kom til Gaarden, havde der ikke været Ild i den, saa de nu var paa det rene med, at de havde kørt med Brandsprøjten efter en Forbrand. Indtil i Dag (1936) staar Ejendommen, som den stod, da den blev set i Forbrand, den er ikke bleven hærget af Ild.

2) Peter Erichsens Hus i Skjold, Kværn Sogn, blev en Gang set i Forbrand. Meddeleeren fortæller: »Min Mand og jeg sad en Gang i denne Stue, hvor vi nu er. Min Mand ser ud paa Vejen og siger da: »Det brænder hos Peter Erichsen«; men lige som han havde sagt det, saa brændte det ikke mere. Vi sagde til hinanden, at det saa maatte være en Forbrand, min Mand havde set, og det var det ogsaa, thi to Aar derefter brændte Huset.«

3) En Nat for mange Aar siden kommer Peter Hansen, der boede i Nykirke, hjemefter fra Dollerupskov. Han ser da, at det brænder i Nyby. Han løber og siger saa ved sig selv: »Det er den sin Lade, der brænder«, men i det samme saa er der ikke mere at se af en Ildebrand.

Der hengik nogle Aar, men 1890 brændte Laden. Ilden var paa-sat, og Gerningsmanden fik sin Straf.

4) Det var i 1873, da den nu 93-aarige Meddeler tjente paa Kathrinegaard i Tolkskovby, at han en Aften gik ad Fodstien efter Tolk til. Da han er kommen dertil, hvor Fodstien gaar gennem et Gærde, er han omgivet af Ild. Han løb, men Ilden følger ham, indtil han kom et Stykke ind paa Marken; da var der ingen Ild mere at se. Nogle Aar senere hen kommer Meddeleeren gaende ad samme Fodsti, og da han kommer til det Sted, hvor han nogle Aar i Forvejen havde været omgivet af Ild, begynder det at brænde i Tolk. Det var Bager Hansens Ejendom, der nedbrændte.

5) Meddelersken tjente i 1870 hos Gdr. Andreas Thiesen i Tolk. En Morgen, da hun bragte Fejeskarnet ud paa Møddingen ved Gaarden, ser hun, at der er Ild i Gaarden. Jeg var lammet af Skræk, men kom dog saa meget til mig selv, at jeg løb skrigende op

paa Loftet for at redde mit Tøj, da jeg ikke havde forsikret; men da var der ikke Spor af Ild at se mere. Da jeg nu tænkte mig om, saa syntes jeg, at det var en mærkelig Ild, jeg havde set brænde; den var blegere, end Ild ellers plejer at være. Jeg fortalte om mit Syn til andre, og alle mente, at det var Varsel om Brand, jeg havde set.

Der skete ikke noget, mens jeg tjente paa Gaarden; men 30 Aar derefter nedbrændte Ejendommen, og Luerne slog ud paa det Sted, hvor jeg havde set det i Forbrand. (Se ogsaa Nr. 7.)

6) I 1870 blev der i Torsted bygget en Vejrmølle. Den var knapt nok opbygget, saa var Møllen set i Forbrand. Det blev sagt den Gang, at den, der fortalte om, at han havde set Møllen brænde, havde været fuld.

Der gik en Del Aar; de fleste havde glemt den Historie om Møllens Brand i Forvarsel; men den 4. Oktober 1883 gik Møllen op i Luer.

7) En mørk Nat omkring 1910 kom Murmand Peter Høck fra Tomby gaaende sammen med en Bekendt paa Vejen fra Kønholt hjemefter. Som de to bedst gaar og taler sammen, ser Høck, at det bliver fuldstændig lyst omkring dem og ser da, at det er Thiesens Ejendom i Tolk, der brænder. Den, der gik sammen med Høck, kunde ingen Ting se, og da han havde sagt, hvis Ejendom det var, der brændte, saa var der ikke Ild at se mere. Nogen Tid derefter brændte Ejendommen.

8) Det er vel nu mellem 75 og 80 Aar siden, at en Fætter, jeg havde, der boede i Oksager, en Gang saa, at det brændte i Hyrup. Han saa det hjemmefra, da han stod ude ved Huset, hvor han boede. Han sagde det til andre; de saa da ogsaa, at det brændte i Hyrup.

De fik Brandsprøjten klar og vilde til at køre; men paa en Gang saa var der ikke nogen Ildebrand at se mere i Hyrup.

Der hengik mange Aar; det brændte ikke i Hyrup; men saa en Dag udbrød der Ild, og der brændte en Gaard, og det var i den Retning, hvor de fra Oksager havde set det brænde i Forvarsel i Hyrup.

9) For en 65 Aar siden var Fritz Mas fra Ravnkjær Skov en Aften sammen med sin Kone gaaet paa Besøg i Ravnkjær. Et Barn, som de havde, laa hjemme og sov. Da de hen paa Natten er paa Vej hjem, ser Manden, at deres Ejendom staar i lys Lue. Han løber alt, hvad han kan hjemefter for dog i det mindste at redde Barnet, men da han kommer hen til Huset, er der ikke Spor at se til Ild, og Huset staar som om Aftenen, da de gik hjemmefra.

Mas solgte Ejendommen, da han stadig gik i Angst for, at Ejendommen en Gang skulde brænde, og en 4 til 5 Aar derefter nedbrændte Ejendommen; den ny Ejer havde sat Ild paa den.

Det var Tordenvejret den Dag, Ejendommen brændte. Ejeren gav dette Skylden og sagde, at et Lyn havde tændt i Ejendommen. Men det var der ingen paa Egnen, der kunde forstaa, da Tordenvejret slet ikke var gaaet hen over Egnen. Manden tilstod da saa ogsaa senere hen, at det var ham selv, der havde sat Ild paa Ejendommen.

G. Hensat Brand.

Hensat Brand.

1) Paa de Maarkjær Vesterskovmarker er der en Jordlod, der hedder Neerst Hyholt. Paa denne Jordlod var der før en Ejendom, Kompagni kaldes den, med gamle Bygninger. Ejendommen blev da af den Slægt, der ejer den, dreven i Fællesskab.

Ved den Aa, der deler Neerst Hyholt, groede der før en vældig Tjørn, og til den knyttede sig det Sagn, at Tjørnen hverken maatte fældes eller ryddes, thi den Ejendom, hvis Navn var Kompagni, skulde brænde, hvis det skete.

Det var en Heks, der havde spaaet Gaardens Brand; men en klog Mand havde faaet det at høre, og saa var det, at han havde hensat Branden i Tjørnen. Tjørnen fik Lov at blive staaende indtil kort før 1900. Da blev den ryddet, — og noget efter brændte Ejendommen paa Neerst Hyholt.

2) Der var en Gang en Mand, der saa Søndersøgaard ved Sørup i Forbrand. Denne Mand var tillige en klog Mand. Da han saa Gaarden i Forbrand, tog han, da han ikke havde andet ved Haanden, en Hat og hensatte Gaardens Brand i den. Denne Hat findes endnu den Dag i Dag paa Gaarden, og saa længe Hatten er der paa Gaarden, vil den ikke brænde, men kastes Hatten uden for, da vil Gaarden brænde.

3) Paa en Jordlod ved Brodersby, der kaldes Gammeltoft, stod der før et Egetræ. Om dette Træ blev der fortalt, at den Gaard, der nu (1935) ejes af Peter Nissen, skulde brænde, hvis Træet blev fældet eller ryddet. Der var ingen, der turde gaa til at rydde eller fælde Træet. Det fik Lov til at staa urørt, saa det tilsidst raadnede bort. Træet fik jo paa den Maade Lov til at fælde sig selv, og den Ejendom, hvis Brand var hensat i Træet, er da heller ikke bleven hærgnet af Ild endnu.

4) I hele tre Træer skal Gaarden »Freienwill«s Brand være hensat. Øst for Gaarden vokser der et Piletræ. Om dette Træ fortælles, at det ikke maa ryddes, ej heller maa det kappes. Det andet Træ vokser i Sigum, et ensomt staaende Egetræ, paa hvilket der nu i flere Aar ikke har været et grønt Blad, kun de nøgne Grene rækker op imod Himlen. Op til Sigum, men i Grumtoft Sogn, staar der et Bøgetræ, der blev skaanet, da Skoven blev ryddet, fordi et Sagn fortæller, at Gaarden Freienwills Brand var hensat i det. Heller ikke dette Træ har haft et grønt Blad i de sidste Aar.

Om alle tre Træer fortælles der, at saa snart et af dem ryddes eller fældes, vil Gaarden Freienwill gaa op i Luer.

5) I Nærheden af Aarup i Strukstrup Sogn stod der før et stort Træ. Træet begyndte allerede for mange Aar siden at raadne, og tilsidst var det saaledes, at Træet skæmmede hele Egnen; men ingen var der, der vilde fælde eller rydde Træet, thi et Sagn fortalte, at naar Træet

blev ryddet, saa skulde det, der kaldtes Aarup, gaa op i Luer. Træet er nu forsvundet; det er raadnet bort af sig selv, og Aarup er bleven forskaanet for Ildsvaade.

6) Øst for Gaarden Roest ved Kappel, et lille Stykke fra Vejen inde paa Marken, vokser der seks store Popler.

Der fortælles, at en Gang, da Gaarden Roest var bleven set i Forbrand, blev Branden hensat i de seks Popler, og saalænge der ikke fældes eller ryddes nogen af Poplerne, da vil der ikke brænde nogen af Gaardens Bygninger.

7) Indtil 1872 laa der ved Klapholt en lille Skov, der blev kaldt Østermark. I det sydøstlige Hjørne af Skoven stod en Kæmpe af et Bøgetræ. Da Skoven i 1872 blev fældet, blev dette Bøgetræ skaanet, thi en Fru Dora Jensen bad om at skaane dette Træ, da der knyttede sig det Sagn til dette Træ, at hvis det blev fældet, da vilde den største Ejendom i Klapholt gaa op i Luer. Træet blev senere hen fældet, og kort Tid derefter nedbrændte en af de største Ejendomme i Klapholt af Lynnedslag.

8) Der var en Gang en Spaakvinde, der forudsagde, at Ejendommen Rokrog i Gelting Sogn skulde brænde. Det hørte en klog Kone, og hun hensatte saa Ejendommens Brand i et stort Egetræ ved Vejen, der gaar fra Svakketorp til Rabøl, idet den kloge Kone sagde, at saa længe der ikke blev hugget Grene af Træet, eller det ikke blev fældet eller ryddet, da vilde Ejendommen Rokrog ikke brænde.

9) Fra Tolk til Grumby gaar der en Kirkesti. I Skellet mellem Tolk og Grumbys Jorder var der for mange Hundrede Aar siden bleven plantet fire Egetræer. De stod i Kvadrat til hinanden. Et Sagn fortæller, at Grumbygaards Brand var hensat i disse Egetræer, der med Tiden var bleven til nogle Kæmper; men fældes maatte de ikke. Men saa var der dog en Mand, der gik hen og fældede Træerne, og nogle Aar efter brændte det saa paa Grumbygaard.

10) Paa en Eng, der hører til Tolk Præstegaard, gror der en stor Tjørn (den stod der endnu i 1935). Der fortælles, at Kirkebyens Brand en Gang, da Byen blev set i Forbrand, er bleven hensat i Tjørnen, og saalænge den ikke fældes eller ryddes, og der ikke gøres ondt ved Tjørnebusken, saa den visner, saa længe vil Branden i Tolk være bunden i denne Tjørn. Men brænder Tolk, fordi Tjørnen er bleven ryddet, eller den visner, da vil der blive Nød og Elendighed i Tolk.

11) Paa Brodersbymark lidt i nordlig Retning for Landsbyen vokser der en stor Tjørn paa en Jordlod, der støder til Noret. I denne Tjørn er, efter hvad et Sagn fortæller, i sin Tid Landsbyens Brand blevet hensat, og Landsbyen vil ikke brænde, før denne Tjørn en Gang bliver fældet og ryddet. Der har ofte været Tale om, at Tjørnen skulde

fjernes, da den var i Vejen for Markarbejdet, men Forehavendet blev Gang paa Gang opgivet. Men saa en Gang tog en Gaardejer Mod til sig; nu skulde Tjørnen fjernes, og for at de skulde have lettere ved det, fjernede de først nogle Grene. De havde kun godt begyndt med dette, da begyndte det at brænde i Brodersby; der var Ild i Johånn Ludvigs Ejendom.

Tjørnen blev ikke fældet, og der er dem, der mener, at den nok vil faa Lov til at blive staaende paa sin Plads, hvor den har groet i mange Tider.

12) Til Gaarden Vester Bondesbøl i Havetoft Sogn hører der en Jordlod, der hedder Hollebyhus. Paa denne Jordlod voksede der endnu for 50 Aar siden en stor Tjørnebusk. Om denne blev der fortalt, at den ikke maatte ryddes, da Gaardens Brand en Gang var bleven hensat i Tjørnebusken, da den var set i Forbrand. Den, der fra oven saa ned i Tjørnebusken, kunde se, at det altid brændte nede i den. Det var Ilden, der skulde fortære V. Bondesbøl, der var hensat her; men den var bunden i Tjørnebusken, saalænge den ikke var fældet. Tjørnen er bleven fældet for et halvt Hundrede Aar siden, da den stod i Vejen for Markarbejdet; men Gaarden er ikke bleven hærget af en Ildebrand.

13) Ved Tolkskovby ligger der en Gaard, der kaldes Gammelgaard. Hvor Vejen gaar ned til Gaarden, vokser der en stor Eg. I denne Eg er Gaardens Brand hensat. Der fortælles, at hvis Træet bliver fældet, saa vil Gaarden gaa op i Luer, og Træet faar derfor Lov til at blive staaende trods det, at det nu sygner hen, og Gren efter Gren raadner, saa det ikke er til Pryd for Egnen (1935).

14) I Ølsby Sogn ved Slesvig-Satrup Landevej ligger der en Kro, der har Navnet »Weisses Ross« — hvide Hest.

Et Sagn fortæller, at en Gang denne Kro blev set i Forbrand, fik de en klog Mand til at sætte Branden hen, og han gjorde det i en hvid Hest, de holdt paa Ejendommen, og for at forebygge Brand skulde der stadig holdes en hvid Hest paa Kroen, thi saa længe det blev gjort, da vilde Kroen være forskaanet for Ildebrand. Kroen fik ogsaa af den Grund Navnet »Weisses Ross« — hvide Hest.

15) Lige ved Isted Skovkro vokser der en stor Tjørnebusk, den kaldes i Folkemunde Lusbusk. Navnet har den fra, at der før altid var Landstrygere og Zigøjnere, der slog Lejr under denne Busk.

En Gang blev Skovkroen set i Forbrand, og for at Kroen ikke skulde brænde, blev Branden hensat i denne Tjørnebusk, og saalænge den faar Lov til at vokse i Fred, og den ikke ryddes, saalænge vil Isted Skovkro heller ikke lægges i Aske af en Ildebrand.

16) En 74-aarig Meddeler fra Stenbjerghav fortæller, at det nu er 64 Aar siden, at Hans Asmussens Ejendom her blev set brænde i Forvarsel. Det var en Kone, der hed Marie Jakobsen, der boede her henne

paa Hjørnet, der havde set det. Hun var en klog Kone og kunde hjælpe med Raad og Daad for mangt og meget. Hun hjalp ogsaa, da hun saa Hans Asmussens Ejendom i Forbrand. Hun manede den hen, og det var ikke første Gang, hun gjorde saadant, thi hun havde en stærk Tro og vidste Besked i sin Bibel, som hun næsten kunde udenad. Ilden for Hans Asmussens Ejendom manede hun hen ved Solen, da hun sagde, at Huset ikke skulde brænde, saa længe Solen var til, der stod op om Morgenen og gik ned om Aftenen igen, og saa længe den skinnede paa Huset.

Huset er indtil den Dag i Dag ikke brændt, efter at det er bleven set i Forbrand.

17) I Munkbrarup Sogn ligger der en Gaard og et Par Huse, der hedder Rosgaard. For mange Aar siden, en Gang ved højlys Dag, blev Gaarden set i Forbrand. Branden blev dog i samme Øjeblik, som den blev set, af en Mand hensat i en Pæl, som han stod med i Haanden. Da det nu var saadan en Sag med at gemme denne Pæl, uden at den kunde udsættes for at blive tilintetgjort, saa blev Pælen sænket ned i Brønden ved Gaarden, og saa længe Pælen forbliver i Brønden, saa længe vil der heller ikke udbryde Ild paa Gaarden, saa den bliver tilintetgjort af en Ildebrand.

18) Det er nu længe siden, at der ingen mere er, der kan huske, hvilken Ejendom det var, der en Gang i Sørup Skov blev set brænde i Forvarsel. Den, der havde set Ejendommen i Forbrand, var, fortælles der, en klog Mand, som ogsaa havde de Evner at kunne sætte en Brand hen. Men den Maade, hvorpaa denne Brand blev hensat, viser, at det med at sætte en Brand hen skulde ske i samme Øjeblik, som den blev set. Branden i Sørupskov blev hensat i en Hat, og denne Hat blev gemt paa Ejendommen, men ingen er der, der ved hvor, og den maa jo være godt gemt, for at ikke hver og en kunde finde den, thi Sagnet siger, at hvis den Hat findes, hvori Branden er hensat, saa vil Ejendommen i Sørup Skov gaa op i Luer.

19) Om Ejendommen Skredstrup i Bøl Sogn fortælles der, at en Gang var der en ond Kvinde, der spaaede Gaardens Brand. For at afværge denne Ulykke, søgtes der Raad hos en klog Mand, og han gav da det Raad, at de paa Gaarden altid skulde holde en Skimmel blandt Hestene, thi saa længe som der blev holdt en Skimmel paa Gaarden, da vilde den onde Kvindes Spaadom ikke gaa i Opfyldelse.

Siden den Tid har de altid holdt en skimlet Hest paa Gaarden, og den er da heller ikke brændt endnu.

20) Paa en Eng, som hører til Theodor Christoffersens Ejendom i Skolderup, staar der en stor Eg. Der fortælles, at Landsbyen Skolderups Brand er hensat i dette Træ. Egetræet maa ikke fældes, thi saa brænder Byen.

21) Nord for Sønner Farensted stod der før to Tjørnebuske i et Hegn. Om dem blev der fortalt, at Landsbyens Brand var hensat i dem, og

det var gaet til paa den Maade: En Mand stod en Gang ved disse Tjørn, da han saa det brænde i Sønder Farensted, og saa var det, at han satte Ilden hen i de to Tjørn; men heller ikke længere var Ilden bunden i dem, havde Manden sagt, end de lod Tjørnene staa i Fred, thi blev de fældede eller ryddede, da vilde Landsbyen brænde. De to Tjørn fik Lov at staa i mange Aar; men for nogle Aar tilbage blev de fældede, men dog har der ikke været Ildebrand i Sønder Farensted.

22) Paa det Grundstykke i Sterup Kirkeby, der tilhører Hans Nikkelsen, voksede der før et Lindetræ. Der blev sagt om denne Lind, at den hverken maatte fældes eller ryddes, thi blev det gjort, da vilde det brænde i Sterup.

Men saa en Gang skulde der bygges en Tilbygning til den Bygning, der i Forvejen laa paa Grundstykket, og Lindetræet var i Vejen herfor. Lindetræet maatte vige Pladsen; det blev flyttet et Stykke over til Siden og plantet der. Det groede ikke paa den nye Plads, og efter nogle Aar saa var kun den nøgne Stamme tilbage af Træet. Da var det, at Nikkelsens Bygninger brændte, og fra denne sprang Ilden over paa en anden Bygning, som ogsaa brændte.

23) En Jordlod paa de Skæggerrød Marker hedder Bundsdam. Paa denne Jordlod vokser der en stor Tjørnebusk. Et Sagn fortæller, at en Gang, da Mau's Ejendom i Skæggerød blev set i Forbrand, da var der en klog Mand, der hensatte Branden i Tjørnebusken, der vokser paa Bundsdam. Den er stadig væk at finde der, ingen er der, som vil rydde Tjørnebusken, thi Sagnet fortæller, at den hverken maa ryddes eller fældes, thi hvis det gøres, da vil Ejendommen i Skæggerrød gaa op i Luer.

24) En 74-aarig Meddeler fortæller følgende: For en 57 Aar siden fulgte jeg med min Stedfader fra Hostrup efter Torsballe til. Da vi naar til Skellet mellem de to Byers Jorder, ser jeg, at der staar en stor Sten paa Torsballe Grund. Min Stedfader fortalte, at i denne Sten var, da Torsballe var bleven set i Forbrand, dennes Brand bleven hensat, og Stenen maatte ikke flyttes eller slaas i Stykker, for saa brændte Torsballe. Stenen er nu forsvunden.

25) Ved Vejen, der gaar fra Klapholt til Skoven Okselbæk, stod der før et stort Bøgetræ, det blev fældet sidst i forrige Aarhundrede. I dette Træ var Klapholt Bys Brand hensat, men Klapholt Landsby er ikke brændt.

26) Ved Johann Andresens Hus paa Klapholt Hede stod der før en stor Poppel. Et Sagn fortæller, at en Gang var der kommen en Heks og vilde ind i Huset, og Ejeren jagede Heksen bort. Heksen blev gal i Hovedet og spaaede Husets Brand, men saa var der en klog Mand, der satte Husets Brand hen i en Poppel ved Huset, og den kloge Mand sagde, at saa længe Træet fik Lov til at staa paa sin Plads, da skulde

Huset ikke brænde. Træet er bleven ryddet, da det var saa raadent, at det af en Storm kunde væltes over paa Huset, men Huset er ikke brændt.

27) Syd for Landsbyen Esmark i Satrup Sogn vokser der et stort Egetræ, der er flere Hundrede Aar gammelt; nu er Træets Stamme begyndt at raadne. Den Jordlod, hvorpaa Træet findes, kaldes Buttermark. Et Sagn fortæller, at en Gang Esmark Landsby blev set i Forbrand, blev Branden hensat i dette Træ, og Byen vil ikke brænde, saa længe Træet faar Lov til at staa paa sin Plads.

Træet faar Lov til at staa; flere Gange har der været Tale om at fælde det, men hver Gang er det bleven opgivet, og det faar saa nok Lov til at staa, saa længe indtil det er raadnet bort.

28) Den Ejendom, der tilhører Peter Petersen i St. Solt Skov, blev i 1871 set i Forbrand af en Kone, der blev kaldt Stin Sofi; men da hun var en klog Kone, henmanede hun Ildebranden i samme Øjeblik, som hun saa den; men hvori Branden blev henmanet, er der ingen, der ved, og Gaarden brænder ikke, før den Genstand findes, hvori Branden i 1871 blev henmanet. 1936, da den 75-aarige Meddeler fortalte det, var Gaarden endnu ikke bleven hærgnet af en Ildebrand.

29) Ved Tøstrupgaard staar der et stort Elmetræ. I dette Træ har en klog Kone en Gang hensat Gaardens Brand, da der af en Heks var bleven spaaet, at Gaarden skulde brænde. Den kloge Kone sagde, at saa længe Elmetræet ikke ryddes eller fældes, saa længe vil Tøstrupgaards Brand være hindret.

Træet staar endnu stadig paa sin Plads, og det grønnes endnu trods sin Alder hvert Foraar.

30) Et Sagn fortæller, at Landsbyen Sønder Smedeby en Gang skal gaa op i Luer, naar en Sten, der findes vest for Landsbyen, rodes op af Jorden. Der fortælles herom, at en Heks en Gang har spaaet, at Sønder Smedeby skal ødelægges af en Ildebrand, men saa var der en klog Kone, der, da hun hørte det, hensatte Landsbyens Brand i denne Sten. Videre fortæller Sagnet, at der en Gang skal komme en stor Gris, den vil rode i Jorden og rode den Sten op, hvori Branden er hensat, og da vil Sønder Smedeby gaa op i Luer.

31) Landsbyen Hjalm blev set i Forbrand en Del Aar, før den brændte den 1. Juni 1877 af Lynnedslag. En Del Aar før den Tid kom Hans Brodersen fra Hjalm gaaende hjemefter. Han ser da, da han er et godt Stykke Vej fra Landsbyen, at det begynder at brænde. Han løber alt, hvad han kan, og jo nærmere han kommer Hjalm, des flere Huse og Gaarde staar der i Luer, men da han er naaet helt hen til Landsbyen, da er der ingen Steder Ild at se, og Huse og Gaarde staar uskadede.

Hans Brodersen fortalte om det Syn, han havde haft, og da Landsbyen saa virkelig brændte, gik det til, som han havde set det i Forbrand. Alle vidste, at der gik det Sagn om Landsbyen Hjalms Brand, at en ond Heks havde hensat Landsbyens Brand i en Møgfork, men ingen vidste, hvor Heksen havde hængemt denne Fork, thi hun havde sagt, at hvis den Møgfork blev funden, da skulde Hjalm brænde. Landsbyen brændte den 1. Juni 1877, men om det skyldes, at den Møgfork, hvori Branden var hensat, er bleven funden, vides ikke.

H. Hensat Ulykke.

Kolden-Træet.

Ved den vestligste Ejendom i Damholm voksede der før nogle store Popler omkring det Gadekær, der er ved Ejendommen. En af disse Popler blev kaldet Kolden-Træet.

En Gang, da laa syge af Kolden paa denne Ejendom, var der en Mand fra Damholm, der satte Kolden hen i denne Poppel. Denne Mand kunde mere end sit Fadervor, blev der sagt om ham. Manden borede et Hul i denne Poppel; han lagde en Seddel i Hullet og slog saa en Prop af Træ deri, og alle de, der var syge af Kolden, blev raske igen. Der blev sagt, at hvis Træet blev fældet, saa fik de, der boede paa Ejendommen, Kolden. Træet er bleven fældet.

Gigt-Træet.

I et Markskel i den vestlige Del af Damholm stod der endnu 1929 et Egetræ. Om dette Træ blev der fortalt, at Gigten var hensat i det, og at det ikke maatte fældes, thi saa vilde de Mennesker, der gjorde det, blive syge af Gigt. Der var ingen, der rigtig dristede sig til at fælde Træet, men 1930 gik to Mænd til det. De blev begge syge af Gigt. (Meddelt af en 62-aarig Meddeler.)

Træet ved Nykirke Præstegaard.

Om et lille Træ, der vokser ved Nykirke Præstegaard paa en Græsplæne, fortælles der, at dette Træ ikke maa kappes eller ryddes, og saa længe jeg husker tilbage, siger den 78-aarige Meddeler, er det heller aldrig bleven gjort.

Der fortælles, at for hver Gang, der fjernes en Gren, eller at Stammen bliver kappet paa dette Træ, saa dør der et af de Mennesker, der bor i Præstegaarden.

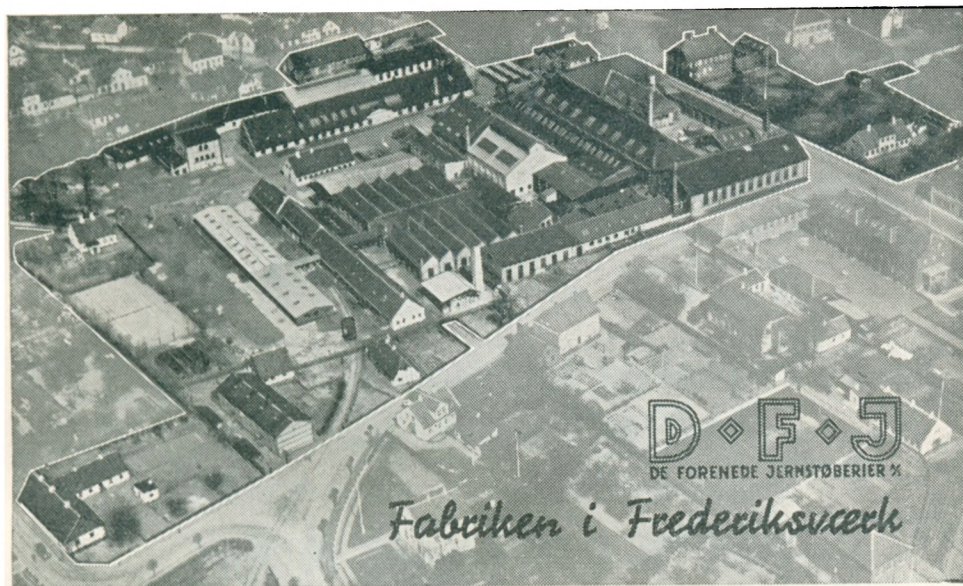
Ulykkestenen.

For en 40 Aar siden laa der paa en Jordlod syd for Gaarden Vester Bondesbøl i Havetoft Sogn en stor Sten.

Der knyttede sig det Sagn til denne Sten, at den ikke maatte fjernes fra sin Plads, da der saa vilde ske en stor Ulykke paa Gaarden. Stenen blev kaldt »Hyrdensten« eller »Hirdsten«.

Denne Sten er blevet slaaet til Skærver, og en større Ulykke er der ikke hændt paa Gaarden.

Trifoliums Frø

BUDTZ MÜLLER & Co.

KUNSTHANDEL

KGL. HOF LEVERANDØR

BREDGADE 23 — TELEFON CENTRAL 1797

A/S Chr. H. Nielsen jun., Hjøring

— Forretningen grundlagt 1874 —

Korn — Foderstoffer — Kunstgødning
Kul m. m.

KØBENHAVNSKE BAGERMESTRES

NYE RUGBRØDSFABRIK A/S

Aktieselskabet

Teglværkernes Centrankontor

Studiestræde 57

Telefon 6100

Winkel's

Kameluldsartikler

er garanteret fremstillet af ren, ublandet, ufarvet Kameluld, og er det bedste Middel mod **Gigt, Kulde og Reumatisme**

Fremstilles i 80 forskellige Dessins.

Gregers Winkel

Tlf. Centr. 2354 2394

Studiestræde 34, København K.

E. Rubows Eftf.

Kongelig Hofbager

Vimmelskiftet 37, København K.

VERITAS

BUNKER OIL STATIONS

COPENHAGEN - ESBJERG - SONDERBURG
STOCKHOLM - FLUSHING - GOTHENBURG
HAMBURG - ROTTERDAM - ANTWERP

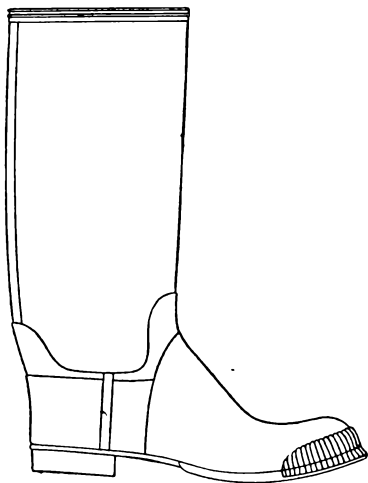
MANUFACTURERS OF MARINE LUBRICANTS

STOCKS AT ALL PRINCIPAL PORTS IN THE WORLD

ALFRED OLSEN & Co.
LTD.

KVÆSTHUSGADE 3 - COPENHAGEN

TLF. C. 5021.

Codan Gummistøvler

Sorte Heste.

Paa den Gaard i Maasbøl, der ejes af Thomas Andresen, skulde der, fortælles der, holdes sorte Heste, thi alle andre Heste, hvad Farve de saa end havde, løb løbsk. Dette med at holde sorte Heste paa Gaarden er blevet overholdt af alle Ejere af Gaarden, indtil den nuværende Ejer brød med denne Skik.

Den sorte Ko.

Paa den Ejendom i St. Solt, der ejes af Peter Lorenzen, er der fra Slægt til Slægt altid bleven holdt en sort Ko blandt Køerne paa Gaarden. Et Sagn fortæller, at saa længe der paa Gaarden holdtes en sort Ko, da vil alt gaa rigtigt til, men saa snart de ikke har en sort Ko blandt Køerne, da vil der hænde en stor Ulykke paa Gaarden.

Afværget Brand.

Den Gaard i Oksager, Husby Sogn, der ejes af Johs. Johannsen, er udsat for at hærages af en Ildebrand. Der foreligger Optegnelser, der er flere Hundrede Aar gamle, som af hver ny Ejer er bleven fortsat. Optegnelserne siger, at der paa Ejendommen skal holdes en sort Ko uden Aftegninger, og en saadan Ko er gennem al den Tid bleven holdt paa denne Gaard. Gaarden vil i Følge en gammel Spaadom brænde, hvis der ikke holdes en sort Ko paa Ejendommen.

I. Gamle Folkeraad.

Folketro om Hyldebusken.

1) »Hyll« eller »Hyllbusch« siges der endnu den Dag i Dag paa Plattysk om Hyldebusken i Kværn Sogn, siger en 70-aarig Meddeler. Hyldebusken tages i Brug som Hjælp for mange Slags Sygdomme. Ret almindeligt er det her paa Egnen, at Hyldebusken tages til Hjælp for Tandpine.

Den, der har Tandpine, skal tage et Søm, der ikke har været brugt før, og stikke med det ved den Tand, hvor det gør ondt, saa der sætter sig lidt Blod paa Sømmet. Derpaa skal Sømmet slaas i Hyldetræets Stamme. Er det gjort stiltiende, og uden at nogen har set det, saa skal det, forsikres der, hjælpe for Tandpinen.

2) En Meddeler fra Munkbrarup Sogn, der er omkring de 90 Aar, fortæller, at hans Moder altid sagde, at vi aldrig maatte fjerne noget, der var bunden eller stukket fast til en Hyld eller dens Grene. Der kunde sættes baade det ene og det andet hen i en Hyld. Rosen, Kolden, bulne Fingre og Brand kunde bindes i en Hyld.

En Hyldegren opbevaret i Huset var ogsaa et Værn mod, at en Heks kunde komme til at gøre ondt et saadant Sted.

3) En nu afdød Meddeler, der var født 1853, har fortalt mig følgende fra Lyksborg:

Den der var plaget med Gigt, skulde en Torsdag Aften klippe sine Negle baade paa Fingrene og Tærne og derpaa samle de af-

klippede Neglestykker i et Stykke Papir og lægge det i en Kop og sætte det udenfor paa Husdørens Tærskel for at lade det staa der Nat-ten over. Fredag Morgen skal saa Papiret med Neglestumperne tages og puttes i et Hul, der var boret i en Hyldebusks Stamme eller Gren. Der skulde derpaa sættes en Træprop i Hullet. Alt dette skulde gøres stiltiende og saadan, at ingen Uvedkommende saa det.

Ligkistenagler. — En Trylleremse.

For Værk i Lemmerne, Gigt, Krampe og mange andre Lidelser er et Ligkistesøm, der har været brugt til at sømme en Ligkiste sammen med, godt, naar det Søm, der bruges, har været begravet med en Kiste, hvori der laa et Lig.

For at blive Ejer af et saadant Søm, skal man gaa op paa Kirkegaarden og lede efter et saadant Søm, der er kommet for Dagens Lys, ved at der er blevet kastet en Grav, hvor der tidligere har været et Lig begravet. Findes et saadant Søm, saa skal man gemme det godt, saa at andre ikke faar noget at vide herom.

Lider den, der har fundet et saadant Søm til Eks. af Gigt, saa skal han tage Ligkistesømmet i Lommen og gaa hen til et stort Egetræ. I dette Træ skæres et omvendt u□ med en Kniv, derefter bøjes den løsskaarne Bark forsigtigt nedefter, hvorpaa Ligkistesømmet lægges i det aabne Hul sammen med en Seddel, hvorpaa der en skrevet følgende:

Eg æ klejer dæ,	(Eg, jeg klæder dig,
e Jegt den plawe mæ,	Gigten, den plager mig,
Eg æ bejer dæ,	Eg, jeg beder dig,
Eg', Eg tegi mæ de.	Eg, Eg, tilgiv mig det!)

Er Ligkistesømmet og Seddelen lagt paa Plads, bøjes Barken tilbage over det, saa det er tildækket. Gror den løsskaarne Bark sammen med Træets Bark, da bliver den, der har brugt dette Raad, helbredet.

Det hele skal gøres, saa kun den er vidende om det, der tager Raadet i Brug.

Middel mod Hjemve.

Der var før mange, der led af Hjemlængsel, og det er ogsaa for mange Tilfældet den Dag i Dag.

Fra Thorsted Sogn er der fortalt mig, at de der for 100 Aar og længere tilbage havde et godt Raad imod Hjemlængsel. Var der en Pige eller Karl, der første Gang skulde fra Hjemmet ud i det Fremmede, da skulde de tage en Sten med fra Hjemmet. Var Pigen eller Karlen i det Fremmede, saa skulde den fra Hjemmet medbragte Sten gemmes paa det nye Opholdssted, men saadan, at den ikke kunde findes af andre. Blev det overholdt, saa fik den, der havde bragt Stenen med hjemme fra, ikke Hjemlængsel og rendte saa ikke af Plads.

Var der en Karl eller Pige, der for Giftermaals Skyld skulde fra Hjemmet og stifte Hjem, da var en Sten fra Hjemmet, bragt med

blandt Udstyret til det nye Hjem, et Værn imod Hjemlængsel, og til-
lige var en saadan Sten et Værn for, at de nygifte ikke rendte fra
hinanden.

Kam lagt til Lig.

En 70-aarig Meddeler fra Nybøl Sogn fortæller, at Folk, der
havde faaet Lus af Sager, som de havde arvet, kunde blive rene igen,
naar de tog den Redekam, som de havde brugt til at rede Haaret med,
og lagde den i en Ligkiste, hvori der laa et Lig. Det skulde gøres saa-
ledes, at ingen anden vidste om det. Blev Kammen saa begravet sam-
men med Liget, saa var de, der havde faaet Lusene fra arvede Ting,
Lusene kvit.

Rurup Vandmølle II.

Petersens Kastanietræ i Brarup Skov

Fot. Damkjær Paulsen (Se Fortællingen Side 130).

K. Sagn.

Hyldetræet paa Nørre Brarup Kirkegaard.

Paa Nørre Brarup Kirkegaard groede der et Hyldetræ. Det var
en Gang saa stort, at der kunde bindes en Hest ved det, og da kom
der en dansk Konge ridende, han bandt sin Hest til Træet. Hesten
aad Hyldetræets Blade og Grene, saa Træet sygnede hen: men Træet
skal gro igen, og naar det saa er saa stort igen, at en Hest kan bin-
des ved det, saa kommer der en dansk Konge ridende til Nørre Bra-
rup. Han vil da staa af Hesten og binde den til Hyldetræet.

Guldholm Kloster.

Et Sagn fortæller, at Munkene i Guldholm Kloster en Gang maatte flygte bort derfra for Højvande, da Vandet fra Langsøen trængte ind i Klosteret. Dette Højvande kom af, at de Munke, der boede i et Kloster paa de syv Bakker ved Slesvig, havde dæmmet op for Langsøens Vand, saa det ikke havde Afløb østerpaa. Munkene fra dette Kloster tog Hævn over de Guldholm Munke, fordi disse en Gang havde brudt Dæmningen ved Fiskedammene paa de syv Bakker.

Ravnkær Kirke.

Da der paa flere Steder var bleven bygget Kirker i Angel, saa kom de overens om, at de ogsaa vilde bygge en Kirke i Fovlløk. De fik Sten kørt hen paa den Plads, hvor Kirken skulde bygges, og da de saa mente, at der var Sten nok, saa begyndte de at mure, og de fik rejst et godt Stykke Mur den første Dag. Næste Morgen kom Murerne igen, men de ser da, at den Mur, de havde bygget op Dagen i Forvejen, var styrtet sammen igen. De fik Pladsen ryddet og begyndte derpaa at mure igen, men da kom der to Ravne flyvende. De vedblev hele Dagen at flyve rundt omkring den Plads, hvor de byggede Kirken, og da Folkene gik hjem om Aftenen, fløj de to Ravne skrigende bort. Næste Morgen laa Kirkemuren styrtet sammen igen; de ryddede Pladsen, de begyndte at mure, men saa var de to Ravne der igen, og de fløj igen skrigende bort om Aftenen, og næste Morgen laa alt styrtet sammen igen. De mente nu, at de maatte til at gøre Muren stærkere, og de begyndte derpaa paa Arbejdet, men saa var de to skrigende Ravne der ogsaa igen.

Da var det, at en af dem, der hjalp til ved at bygge Kirken, sagde: »Vi faar aldrig Kirken bygget færdig her, thi de to Ravne siger, at vi skal bygge paa et andet Sted; lad os se, hvor de flyver hen!« De gjorde saa; de fulgte bagefter Ravnene, og de saa da, at de slog sig ned i nogle Træer, der hvor Kirken nu findes. Dette tog Folkene fra Fovlløk som et Tegn paa, at det var her, at de skulde bygge Kirken.

De kørte Sten herhen, de begyndte at bygge, og hvad de rejste af Mur om Dagen, det stod endnu den næste Morgen. Dag og Nat holdt de to Ravne til her. Det varede ikke længe, saa stod Kirken færdig, men da døde de to Ravne ogsaa, og de blev hver til sin Sten, og endnu den Dag i Dag kan den, der gaar op til Kirken, finde to Sten med en Ravn paa hver i Kirkegaardsdiget ved den vestlige Indgang til Kirkegaarden. — Siden den Gang hedder Landsbyen Ravnkjær og Kirken Ravnkjær Kirke.

(Meddelt af en 62-aarig Mand fra Sognet.)

Lindormene i Lindbjerg.

Nordvest for Bøglund er der en Høj, der kaldes Lindbjerg, antagelig en Kæmpehøj. Paa Højen er der en Eg; den er nu fredet.

Et Sagn fortæller, at der i Stenalderen i denne Høj boede to Lindorme. Den ene af de to Lindorme døde, den blev til Sten, og den findes nu i N. Farensted Kirkes sydvestlige Hjørne.

Den anden Lindorm sørgede saa stærkt over sin Mages Død, at den ikke kunde udholde at blive boende i Lindbjerg. Derfor rejste den til Norge, men hvordan det gik Lindormen der, fortæller Sagnet ikke.

Egen paa Klostermarken.

Der er en Jordlod paa Fysing Mark, der kaldes **K l o s t e r m a r k e n**. Den har Navnet derfra, at den i ualmindelige Tider lige indtil nu har tilhørt St. Hans Klosteret i Slesvig. Jordlodden ligger lige Syd for Kalebv Kirke.

Der findes en lille Høj; paa den voksede der indtil kort før 1914 et Egetræ. Om dette Træ gik der det Sagn, at dette ikke maatte fældes og heller ikke ryddes.

Da Træet stod i Vejen for Markarbejdet, saa saa Forpagteren af Jordlodden helst, at Træet forsvandt; men rydde Træet turde ingen gøre. De fandt paa at kappe Egetræets Krone, thi de mente, saa vilde Træet sygne hen, men det hjalp ikke; Egetræet slog nye Skud, og ved Begyndelsen af dette Aarhundrede havde Træet igen sin Krone.

Omkring 1914 blev Træet fældet. Den Dag da det skete, da var der mange i Sognet, der lod Blikket stryge til Kaleby Kirke, thi Sagnet fortalte, hvis Egen paa Klostermarken blev fældet, da skulde Kirken vende sig omkring. Der skete ikke noget, og Kirken staar, som den har gjort i lange Tider.

Kirkeklokken i Slien.

Da de byggede Kapellet i Kaleby, havde de glemt at regne med, at de ogsaa skulde have en Klokke. Hvorfra skulde de nu faa en saadan? Der var dem, der havde hørt, at der i Haddeby Kirke var to Klokker, og de mente, at det var nok, naar de der havde en Klokke. De Kalebyer enedes da om, at de vilde hente en af de Klokker, og nogle modige Mænd gav sig paa Vej til Haddeby.

Den Gang kunde de sejle fra Kaleby ud til Slien, og da de ogsaa kunde sejle ind til Haddeby Kirke, saa var det jo heller ikke noget brydsomt Arbejde at faa Klokken ned i Baaden.

Det lykkedes dem; de fik Klokken i Baaden; de sejlede hjem- efter; men da de var naaet omtrent midtvejs ud paa Slien, blev de overraskede af en stærk Storm, og Baaden med Kirkeklokken gik til Bunds paa Slien, og her ligger den endnu den Dag i Dag. Er Sliens Vand under en Storm i Oprør, da ringer Kirkeklokken paa dens Bund.

Bodsstenene i Kaleby Kirke.

Under Prædikestolen i Kaleby Kirke ligger der en Sten, der kaldes »de Ryselsten«, men enkelte er der endnu, der siger »Bøjsten« — Bodssten.

Paa denne Sten maatte de fra Sognet, der paa en eller anden Maade havde forset sig, sidde om Søndagen, naar der var Gudstjeneste, med Ansigtet vendt mod dem, der sad i Kirken. Det var letfærdige Mænd og Kvinder fra Sognet, der paa denne Maade maatte sone deres Brøde.

L. En Fortælling.

Kastanietræet i Brarupskov.

Før 1864 og endnu efter 1871 boede der i Brarup Skov en Mand, der hed Petersen. Han var en af dem, der aldrig fornægtede sit danske Sindelag. Denne Mand boede i et lille Hus i Skovbrynet i Nærheden af Brarup Skov Kro. Huset er nu nedbrudt.

Da Tyskerne havde sejret over Frankrig i Krigen 1870—71 blev der rundt omkring i Angel efter Fredsslutningen plantet Fredsege. Der blev ogsaa plantet en saadan Eg i Brarup Skov paa en Vejtrekant lige ved, hvor Petersen boede. Alle vidste, at han var dansksindet, og at han, som saa mange andre, havde haabet, at Slesvig efter denne Krig var kommen tilbage til Danmark igen. Petersen græmmede sig.

Som et Modtræk til den Fredseg, der blev plantet her, plantede Petersen ud for sit Hus et Kastanietræ paa den Vejtrekant, der var der.

Efter nogle Aars Forløb sygnede den i Brarup Skov plantede Fredseg hen; den gik ud, og Petersen fik Skylden herfor. Onde Mennesker sagde, at han havde hældt kogende Vand ved Træets Rødder, og af den Grund var Egen gaaet ud.

Kastanietræet groede og bar røde og hvide Blomster, og endnu i 1937 staar det kraftigt og klædes hver Sommer med sine røde og hvide Blomster paa den Plads, hvor Petersen plantede det.

Efter Petersens Død blev der af onde Tunger sagt, at han efter sin Død gik igen omkring ved Kastanietræet. Han vogtede det, for at Tyskerne ikke skulde komme for at fælde Træet, blev der sagt.

Kun faa er der, der ved, hvor dette Træ staar, og ser de det, saa ser de paa det som paa ethvert andet Træ. De ved ikke, af hvilken Grund Træet er der; de ved ikke, at den Mand, der plantede det, bar paa en glødende Kærlighed til alt, hvad der var dansk.

KAMPMANN & HERSKIND ^{A|S}

Vestergade 2 - København

Kul og Cokes Import

TELEFON

2628

VEJLE STØBEGODS

C. M. Hess' Fabrikker A/S

Alfred Benzon

København

C. 194

Halmtorvet 29.

Gymnastikhøjskolen.

(Fra 1. April 1927 anerkendt og optaget paa Højskoleloven).

Plan med Oplysninger om Skolearbejdet og om Understøttelse gennem Amterne eller Elevforeningen „O. D.“ ved

NIELS BUKH,
Ollerup.

Ja - men

Jrmas

Kaffe

smager bedst

Frakobring
paa egne moderne Skandinaver
Carl Schaper Kbhvn. Etabi 1888
Egen Import

Juelsminde Kuranstalt

Horsens

Hotel ALSSUND

SØNDERBORG

Telefon 70 og 352

vis a vis Slot - Park - Strand

„CIMBRIA“

Tømmerhandel A/S

Aabenraa

Trælast - Bygningsartikler
Støbegods

Tlf. 2006 - 2007 - 2008

Ladelund Landbrugs- og Mælkerikskole,

Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts

9 — do. Novbr.-Juli

8 — Mælkerikskursus Sept.-April

Uddannelse af Kontrolassistenter.

J. C. Overgaard.

Benyt

Mommark Færgen

Den korteste, smukkeste og billigste Forbindelse til og fra Sønderjylland og det sydlige Udland.

Telf. Over Tandslet 7824
Telf. Faaborg 11

Smith & Co. ^{A|S}

Cykler og Cykledele

en gros

ODENSE

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9

Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid
NYLAGTE

ÆG

stemplet med D. A. Æ.-Mærke.

Folkebanken for Als og Sundeved A/S

Kontortid: 9-1, 3-5

SØNDERBORG

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:

9-12, 2-4. Lørdag 9-1.

HADERSLEV

Silkeborg Husholdningsskole

Statsanerkendt m. Barneplejeafd.

Moderne Skole, smukt beliggende. Alm.

og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad.

5 Mdrs. Kursus beg. 4. Maj. Maanedskursus i Barnepleje alene afholdes i April. Progr. sendes. SYNNØVE LUND

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

Snoghøj Gymnastik- højskole

Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.

5 Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Aktieselskabet

Glud og Marstrands Fabriker

Uplandsgade 20

DANIA

GASAPPARATER
OG GASOVNE

Mest besparende Fabrikat

Willemoesgade 3

Telf. 11414-12114

A/S

ALLIANCE

Elektr. Anlæg
NEON Anlæg

Adda

Korsetterne er landskendte

Enefabrikation:

Fredericia Korsetfabrik.

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa
„Sønderjydsk Maanedsskrift“
Kr. 6.00 aarlig.

A/s BRØDR. BRINCKER

GREISDAL HAMMERVÆRK PR. VEJLE
Grundlagt 1867

Grebe, Forke, Spader, Roehakker, Haveredskaber, Høstleer, Ma-
skinknive, Vognaxler, Plovskær, roterende Grussorterer m. m.

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5
„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydjyenske Jernbaner

Aktieselskabet

Hagen &

Sievertsen

ODENSE

Start Dagen med

Abild Most

Eneforhandling ved

A. W. Kirkebye

Forlang

Mogensen & Dessau's

Vaskestoffer, Hvidevarer,
Sengeartikler, Floneller
hos Deres Manufakturhandler.

Garanteret

sol- og vaskeægte Farver.

Bemærk

det plomberede Garantimærke.

Vælg det bedste —
det gør vi.

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvrkende Kontrol.

Antager Frøavlere.

Koh-i-noor Cigaren 25 Øre

Desuden: Mellemstør. . . 17 Øre

Lille . . . . . 13 Øre

Cerut . . . . . 10 Øre

Th. Damborg

Cigar- og Tobaksfabrik

NYKØBING MORS

Trædballehus

Telefon 672 . Vejle

Foreninger og Selskaber
modtages .: 4 Festsale

Nissen & Frø